

Militaire Spectator.

De MILITAIRE SPECTATOR verschijnt maandelijks, in Nos. van 3 vellen druks; zoodat de Jaargang uit 36 vellen druks (behalve de bijvoegsels, die gratis geleverd worden) bestaat, en voor f 6,25, uitgenomen de platen en kaarten, welke afzonderlijk betaald worden, aan de respectieve geabonneerden wordt afgeleverd. Aan de geabonneerden in de Nederlandsche Overzeesche Bezittingen, wordt de Jaargang, uit hoofde van de 40 pCt. rabat voor transport-, assurantie- en commissie-gelden, tegen de betaling van f 8,50 afgeleverd.

Men abonneert zich bij alle Post-Directeuren en Boekhandelaren door het geheele Koninkrijk. Alle inzendingen voor dit Militaire Tijdschrift bestemd, geschieden vruchtloos aan de Uitgevers BROESE & COMP. te Breda, of aan den Directeur, den kapitein VAN RIJNEVELD, van de rijdende artillerie, te Breda, met het opschrift: voor den Militairen Spectator.

VERHANDELING

OVER HET

KRIJGSWEZEN DER VOORNAAMSTE EUROPESCHE MO-
GENDHEDEN.

II.

DE AARD, ZAMENSTELLING EN BIJZONDERHEDEN VAN
HET RUSSISCHE KRIJGSWEZEN.

(Vervolg der taktische bijzonderheden en slot
van N°. 11.)

Vroeger week het taktisch onderwijs der ligte infanterie van dat, 't welk men aan de linie-infanterie gaf, daarin af, dat de eerste voornamelijk in de verstrooide gevechtswijze geoefend werd. Even als bij de Engelsche troepen, waren de linie-manoeuvres voor de linie-infanterie hoofdzak, en bij de ligte infanterie nevenzaak. De laatste wordt thans ook even goed in de linie-manoeuvres onderwezen. De Russen hebben overigens dit voor, dat zij alle vreemde reglementen onderzoeken, en, door hunne gedurige oorlogen, dikwerf in de gelegenheid zijn, die in praktijk te beproeven. Wat goed en doelmatig is, wordt aangenomen. Zoo heeft nu het Pruisische stelsel van het verstrooide gevecht, voornamelijk voor het derde gelid, de bovenhand gekregen, en wordt, even als de kompagnies-kolonne-formatie, vlijtig beoefend. Overigens is het zeer moeilijk, om het karakteristieke van de elementaire taktiek, in een zeker raam voor te stellen; dewijl de keizer haar dikwerf naar zijne eigene ingevingen wijzigt. De manoeuvres, welke hij-zelf doet uitvoeren, zijn, wèl is waar, eenvoudig, doch geenszins eenvormig. De generaal von BISMARCK zegt ook in zijne belangrijke schetsen, dat, als men zich heeft voorgesteld het karakteristieke van des keizers manoeuvre-taktiek gevat te hebben, men bij eene volgende gelegenheid over zich-zelf verwonderd is, de zaak zoo verkeerdt te hebben ingezien.

De keizer is zelf welligt de grootste tacticus onder zijne officieren, en daarbij (als wij dit zoo eens mogen noemen) den volleerdsten exerceer-meester. Hebben er feilen in het komman-

dement van bataillons, regimenten, brigaden of divisien plaats, hetzij bij parades, hetzij bij manoeuvres, dan ontsnappen deze, hoe gering ook, nimmer aan den blik des keizers, en dikwerf neemt hij-zelf het kommando op, verbetert den mislag en dringt dan tot de geringste bijzonderheden van het zoogenaamde exerceermeesterschap door. — Of dit bij een bataillon, regiment, brigade of divisie infanterie, kavallerie of artillerie voorvalt, dit is om het even; de keizer stelt zich in die verschillende kommandementen, met evenveel gemak (1), grondige kennis en praktische ervaring. Daár, waar het oog van den onbeperkten heerscher zóó waakt, moeten de zaken ook dusdanig vooruitgaan.

Nadat de troepen gemanoeuvreed hebben, worden zij gewoonlijk in eene massa bijeengetrokken om te defileren. De infanterie stelt zich daarbij in regiments-kolonnen op: d. i. ieder bataillon met pelotons in kolonne, en de vier bataillons per regiment (bij de garde 3 bataillons) naast elkander in kolonne; — de 4 of 3 vaandels, voor het midden der regiments-kolonne, namelijk voor de tusschenruimte van het 4de en 3de bataillon of voor het eerste peloton van het 2de bataillon (bij de garde).

Der kavallerie.

Het taktische wezen van dit wapen, heeft insgelijks groote verbeteringen ondergaan, sedert men de rijkunst stelselmatiger is gaan beoefenen. Dit was bijzonder noodzakelijk voor de rekruten die uit de noordelijke gewesten van Rusland getrokken werden, en die verre zijn van geboren ruiters te wezen. De daarstelling van rijbanen in de kantonnementen en het aannemen van vaste beginselen, hebben daartoe veel bijgebragt. De Pruisische reglementen zijn als grondslag aangenomen, zoowel voor het oefenen der rekruten, als voor de elementaire en manoeuvre-taktiek.

De grondstelling der kavallerie, is in bataille op twee gelederen. Twee eskadrons vormen eene divisie, welke door een staf-

(1) De generaal-majoor jonkh. Klerck, zijne verbazing toonende, over die omvattende ervaring en geoefendheid, nam die niet weinig toe, toen eenige der aanwezig zijnde generaals hem verzekerden, dat de keizer op de vloot zijnde, eveneens handelde, en een eskader met evenveel grondige zeemanskennis deed manoeuvreren, als Hij een regiment of legerkorps aanvoerde.

officier wordt aangevoerd. Vroeger hebben wij het reeds gezegd, dat het eskadron in vier pelotons, en in acht halve pelotons of sectiën verdeeld wordt. Met deze afdeelingen breekt het regiment met vaardigheid de linie van bataille, om voorwaartsche, zij- en achterwaartsche bewegingen te maken. Verder wordt er met drieën afgeteld, om de bewegingen op een beperkter terrein te kunnen voortzetten. Bij het regts-om-keert maken der liniën, bezigt men de wending met halve pelotons. De overgang van de eene tot de andere gangwijze, wordt zeer scherp uitgevoerd. De teugelhand, de zitting en de oogen der ruiters zijn bijzonder rustig, en de grootste stilte heerscht bij alle bewegingen. Alleen de kommando's worden gehoord, — nimmer correctiën. Tot ontwikkeling van eene regiments-massa, wordt op de midden-eskadrons opgemarcheerd. Het stellen in kolonne, geschiedt door verdubbeling der vleugel-eskadrons. De tweede liniën blijven steeds in kolonne. Alle zij-bewegingen der kolonnen kunnen insgelijks door traverseren geschieden, — iets waarin de Russische kavallerie het verre gebragt heeft. Overigens geschieden het uitschuijen, de verschillende marsch-directiën, de halve en kwartwendingen, veranderingen van directiën, enz., op eene eenvoudige wijze. De deploijementen hebben plaats door den afmarch met sectiën of met drieën.

Bij het invoeren van eenige verbeteringen bij de manoeuvre-taktiek, heeft de keizer voornamelijk het praktisch gebruik voor oogen gehouden. Er is alzoo gewerkt om alle zamengestelde bewegingen te verbannen, en de kavallerie veelvuldig te oefenen in de eenvoudigste formatiën en deploijementen der kolonnen. Het geheim der kavallerie-taktiek ligt in het overvallen opgesloten, waartoe een juist en doelmatig gebruik der kolonne, door middel van eenvoudige maar stoute evolutiën, den sleutel levert, want het is juist dit, dat haar vrij en onafhankelijk van het terrein maakt. Aan de vaardigheid om met de kavallerie te overvallen, hecht de keizer het grootste gewigt.

De Russische kavallerie laat zich niet door hindernissen van den bodem ophouden, dewijl hare beweeglijkheid, en tevens hare opmerkelijke kalmte, deze weten te vermijden; ravins of moeilijke waterleidingen, houden geene bewegingen op, dewijl zij met vaardigheid worden overgesprongen. Niet de kozakken en Tsjerkessen alleen, hebben het in het voltigeren en te paard zittende schieten, ver gebragt, maar ook de flankeurs-eskadrons der linie zijn daarin zeer geoefend.

Eene leemte die vroeger bij de kavallerie bestond, en die als een hoofdgebrek kon gelden, was het verzuimen van de vechtkunst met blank geweer. Zelfs de officieren waren met deze oefeningen weinig ingenomen. De laatste Turksche en Poolsche veldtogten, hadden echter de noodzakelijkheid van het doelmatig gebruik van het blank geweer, te overtuigend doen inzien, om

in dit verzuim te blijven voortleven. Die vechtkunst wordt dan ook alsnu bij alle kavallerie-regimenten beoefend, zonder echter vooralsnog eene nationale toewijding te erlangen, en dat belang in te boezemen hetwelk zij werkelijk inroept.

De flankeurs der regimenten worden, even als de grenadiers te paard en de dragonders, vlijtig geoefend in de tirailleur-dienst te voet. De strekking welke de keizer, in navolging der denkbeelden van de groote kavallerie-generaals van vroegeren en van den tegenwoordigen tijd, aan de taktiek zijner kavallerie heeft gegeven, namelijk het overvallen, wordt daardoor zeer bevorderd. De voorposten-dienst en de kleine oorlog, vroeger door de kozakken alleen uitgeoefend, worden thans ook bij de ligte kavallerie onderwezen.

Het regiment grenadiers te paard, of een dragonder-regiment, komt b. v. in geslotene kolonne in galop voorwaarts, op het punt waar het te voet moet vechten. De chef kommandeert alsdan: halt — afstijgen om te voet te vechten! Twee van iedere drie ruiters stijgen af en geven de teugels hunner paarden aan den middelsten ruiter over, even als bij de rijdende artillerie in gebruik is; dit afzitten geschiedt met spoed, en even zoo snel zijn de pelotons te voet geformeerd. De flankeurs der linie-regimenten verspreiden zich te voet met het grootste gemak als tirailleurs uit. 't geen van het grootste gewigt voor de kavallerie is, als zij zonder infanterie, defileën, dorpen of gehuchten, die door den vijand bezet zijn, moet overmeesteren. Een Oostenrijksch officier, die het kamp van Wosnesenk bezocht had, geeft het navolgend verslag van de taktische aanwending der dragonder-regimenten:

De legerschouwing van dezen dag werd besloten met eene dragonder-manoeyre. De dragonders vormden, ingevolge de voorschriften, acht regiments-massa's met eskadrons-breedte, en met de hoofden der kolonnen op eene lijn. Deze massa's werden op een kommando in beweging gezet, en maakten alsnu een galop, om op 4 à 500 schreden van den vermeenden vijand halt te maken, en in het gevecht te voet over te gaan. Dit laatste geschiedt onder de bescherming eener talrijke rijdende artillerie (de 32 stukken die bij het korps behooren), die vooruit gerukt was, om de beweging te maskeren. Nauwelijks waren twee minuten na het kommando halt verlopen, of de 8 bataillons-massa's (ieder ongeveer 700 man sterk) met halve kompagnies-breedte, stonden gereed. Het afzitten en overgeven der paarden geschiedt zoo snel, dat men moeite heeft, om op te merken hoe dit plaats heeft. Het twee derde der manschappen van elk eskadron, stijgt af, en de nummers 2, welke uit het eerste gelid voor, en die uit het tweede gelid terug gaan, nemen de teugels der losse paarden. Hetzij nu dat de paardenhouders zullen blijven staan, of met eene eenvoudige wending met drieën, terug- of

zijwaarts zullen gaan, dit wordt telkens gekommandeerd. Het laat zich gemakkelijk begrijpen, dat men, vooral te midden van de stof- en kruid damp, deze onberedene paarden met hunne pikeur-eskadrons, nog kan laten figuren als eene geduchte kavalleriemassa; terwijl de 16 eskadrons pikeurs, in alle gevallen, eenen aanval van kavallerie kunnen opnemen. Het opstijgen heeft even snel plaats, terwijl de manschappen in den loopas naar hunne paarden gaan; in het gevecht zelf, geschiedt dat opstijgen achtereenvolgend. De terugtocht wordt en échequier uitgevoerd, waarbij de reeds te paard zittende eskadrons, de nog te voet vechtende ondersteunen.

Ten slotte defileerden zij te voet in bataillons-massa's. Op dezen dag hadden zij reeds tien uren te paard gezeten, en de manschappen waren uiterst vermoeid; doch in weerwil daarvan vonden de kenners niets af te wijzen, op hunne rigting en houding.

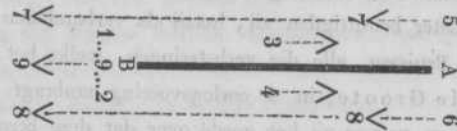
Als de dragonders als infanterie gebruikt worden, dan gedragen zij zich naar de tactische grondbeginselen van dit wapen. In deze gevallen blijft van elk regiment 2 staf-officieren, van iedere divisie 1 ritmeester, en van elk eskadron 1 officier bij de paarden terug. De pikeurs en de onberedene paarden en paardenhouders, worden alsdan door een der beide divisie-generaals en 2 brigade-generaals gekommandeerd (1).

Der artillerie- en genie-troepen.

De veld-artillerie-dienst is in twee hoofd-gedeelten gesplitst, namelijk de bediening van het geschut, en de manoeuvres. Onder de eerste zijn begrepen het af- en opleggen, het laden, rigten, schatten der afstanden en zoogenaamde manoeuvres de force. Onder het tweede gedeelte is bragt, alles wat betrekking heeft

op de bespanning, op de schuinsche vuren, op het vuren in het teruggaan, op de marschen, de formatiën der marsch-kolonnen, hare ontwikkeling, de frontveranderingen, op het gedrag gedurende den marsch, de verpleging en verzorging der paarden en het parkeren.

De bediening der stukken door de artillerie te voet, geschiedt, even als bij de artilleriën van andere mogendheden in gebruik is. Bij de artillerie te paard, rijden de kanonniers — zoo als vroeger reeds gezegd is — ter zijde van de stukken, naast elkander en drie kanonniers meer rugwaarts. Zoodra het vuur zal beginnen, nemen de middelste kanonniers de teugels van de paarden hunner nevenlieden, en voeren die terug, zoodat een man niet meer dan twee onberedene paarden geleiden moet. In het onderstaande figuur wordt deze wijze aanschouwelijk.

Wanneer nu het stuk A B zal worden afgelegd, dan geven n°. 5 en 3 hunne paarden aan n°. 7; n°. 6 en n°. 4 de hunne aan n°. 8, en de n°. 1 en 2 de hunne aan n°. 9 over. Als er nu weder opgelegd wordt, dan brengen de n°s. 7, 9 en 8, die paarden weder terug, zoodat de bedienings-manschappen niet noodig hebben om buiten adem te loopen, om hunne paarden te bereiken; alsnu kunnen zij zich spoediger met de stukken in beweging zetten.

De manoeuvres zijn, voor de geheele artillerie, gegrond op die van het infanterie-reglement. Zij deploijeert of vormt kolonnen, met geheele of halve batterijen en sectiën; de frontveranderingen, contra-marschen, enz., worden, even als bij de infanterie, uitgevoerd. De prolonge welke bij het vooruitgaan, voor aan de afritten, en bij het achteruitgaan, aan de staarten worden aangeslagen, worden dikwerf door de artillerie te voet gebruikt.

De genie-troepen worden in de infanterie-dienst, even als in die van de sappeurs, mineurs, pionniers en pontonniers geoefend. Ook eerst sedert de nieuwe organisatie van het leger, is men bedacht geweest, om deze troepen eene meer eigenaardige instructie te geven, die vroeger bijna aan die der infanterie gelijk stond. De rijdende pionniers zijn vooral zeer vaardig in het slaan en afbreken van bruggen; de sappeurs in het maken van dammen en wegen door moerassen. De generaal DIEBITSCH, welke pionniers op hunne waarde wist te schatten, gebruikte deze als grenadiers in het merkwaardige gevecht bij Wawer, in 1831, terwijl hij ze aan het hoofd zijner storm-kolonnen stelde.

Der toegepaste taktiek.

Om het standpunt van de thans in gebruik zijnde toegepaste of zoogenaamde groote taktiek der Russische legers te kunnen

(1) Lord Londonderry, welke in het jaar 1837 eene wapenschouwing van enige regimenten kavallerie der garde bijwoonde, laat zich daarover als volgt uit:

« De aanwezende kavallerie bedroeg ongeveer 8000 man. De keizer, na zich in het midden dezer massa geplaatst te hebben, liet de beide liniën voor zich defileren. Daarna defileerden zij in eskadrons-kolonnen in draf, en later in galop. Eene charge der kurassiers en kozakken volgde. Dit alles was voor mij, die deze kavallerie sedert 1815 niet gezien had, een belangrijk schouwspel. De manschappen waren altijd fraai geweest, doch ik werd verrast door de schoonheid der paarden. Onbegrijpelijke veranderingen en verbeteringen moeten er plaats gehad hebben, om de Russische paardenrassen te verbeteren, zoodat men thans zonder vrees voor tegenspraak kan zeggen, dat de Russische kavallerie, ook in dat opzigt, niet kan overtroffen worden. Ik geloof zelf dat ik, — daar ik 15 à 20 jaren bij eene voortreffelijke kavallerie gediend heb, — dit getuigenis met kennis van zaken kan geven. De keizer is zelf een voortreffelijken exerceermeester en tacticus, en een hartstogtelijk liefhebber om de troepen, vooral de garde, in persoon te oefenen. Men zal welligt vragen, hoe het mogelijk is, dat de soeverein van zulk een rijk, tijd vindt om in de kleinste bijzonderheden van het militaire onderwijs te treden; daartoe is men gerechtigd, maar dat keizer Nicolaï dien tijd weet te vinden, zonder dat eenige tak van algemeen bestuur er door lijdt, dat is zonder twijfel zeker. Zijn kommandement is duidelijk en hoorbaar, en daarbij staat hij alleen, zonder hulp van generaals of staf-officieren. Toen ik mijne verwondering daarover aan den generaal Benkendorf deed kennen, antwoordde hij mij: « Il est le même en tout, le professeur en tout. »

schatten, moeten wij eenen vlugtigen blik op de vroegere tijden werpen, en hier in een bundel zamenvatten, wat wij hier en daar reeds over dit onderwerp gezegd hebben.

Zoowel in de beginselen der elementaire, als in die der hoogere krijgskunst, hebben de Russen zich aan de lessen en voorschriften van vreemde meesters onderworpen. Hetzij nu dat zij overwinnaars waren, of dat zij overwonnen werden, — dit was zeker, dat zij nimmer uit een gevecht in het bijzonder, of uit eenen veldtocht in het algemeen, terug kwamen, zonder in geschiktheid en geoefendheid voor de oorlogsvoering te zijn toegenomen; omdat zij altijd de voordeelige zijden hunner tegenpartij wisten af te zien en zich ten nutte te maken.

In den aanvang der 18de eeuw, gedurig door de Zweden geslagen, leerden zij in die gevechten de kunst om hen te overwinnen. Later benuttigden zij, hetzij als verbondenen of als vijanden van Pruissen, alle die verbeteringen, welke het genie van **FREDERIK DE GROOTE**, in de oorlogsvoering aanbragt. Ook van de Engelschen namen zij het goede over dat deze bezaten. Met Oostenrijk tegen Frankrijk verbonden, deelden zij met dat rijk in deszelfs ongelukken, doch dit waren weder lessen, die door hen op waren prijs geschat werden, daar zij met ijver en volharding de strijdwijzen dezer beide mogendheden bestudeerden. Om dat studie-plan te volmaken en den leertijd doelmatig te benuttigen, werd **JOMINI**, die voor den man doorging, welke het tactische en strategische stelsel van **NAPOLEON** het beste doorgrond had, door keizer **ALEXANDER** naar Rusland gelokt. Zelfs de Turksche oorlogen bragten hun voordeelen aan. De Russen waren alzoo de ijverigste leerlingen en toepassers van de voordeelen der verschillende oorlogsstelsels, die elkander sinds eene eeuw hadden opgevolgd; en terwijl andere volken, uit verblindheid of verkeerd geplaatste zucht om aan oude nationale vormen te blijven hangen, tot hun eigen verderf, de aangebodene leering van de hand wezen, sloeg Rusland eenen geheel anderen weg in, om tot het meesterschap te geraken. Het gebruik hunner eigenaardige ligte ongeregelde ruitery, was echter iets, dat geheel Russisch was, en waarvan zij het geheim behielden, daar hunne verbondenen of tegenpartijders, de leering van de hand wezen.

Het oorlogstelsel dat Rusland heeft aangenomen, biedt daarom wel niet veel nieuwe of veel oorspronkelijke gezigtspunten, den beschouwer aan, maar daarentegen heeft het zich met doorzigt en langs den eclectischen weg, een uitmuntend geheel gevormd. De toegepaste kavallerie-tactiek, en in het algemeen de wederzijdse ondersteuning der wapenen, en het gebruik op eene groote schaal der artillerie-massa's, geven aan dat geheel eene oorspronkelijkheid en een glimp van nieuwigheid, waarin de denkende krijgsman den waarborg der overwinning meent te zien.

De laatste werkdadige toepassing welke het Russische oorlog-

stelsel gemaakt heeft, had in den Poolschen veldtocht plaats. Om nu het toenmalige standpunt van dat stelsel te kunnen overzien, zouden wij de daarin gevolgde beginselen der toegepaste tactiek, moeten schetsen. Daartoe zullen wij beknoptelijk die beginselen doen kennen, welke bij den aanvang van den veldtocht, in eene rondgaande dagorde van de generaals **DREBITSCH** en **TOLL**, aan de bevelhebbers der korpsen werden voorgeschreven. Zij komen hoofdzakelijk op het volgende neder:

De marschregeling van een detachement, of die eener voorhoede zal op de volgende wijze plaats hebben:

1°. De kozakken. 2°. De geregelde kavallerie met de rijdende artillerie. 3°. De infanterie met de artillerie te voet. 4°. De trein, met een gedeelte der munitie-karren, eenige ambulance-wagens en eenige voorraads-affuiten; het overige gedeelte van het voerwezen en de bagage blijven bij het groote park van het leger. 5°. De achterhoede op boschachtig terrein marcherende, zal zamengesteld worden uit infanterie en kozakken, waarbij gene achter deze marcheren.

Door defileën trekkende, zal de kavallerie met drieën, overigens, indien het kan plaats hebben, met sectiën of pelotons marcheren. De infanterie zal met sectiën van 4 of 6 rotten door de defileën gaan, doch daar waar het terrein het toelaat, zich altijd in dubbele aanvals-kolonnen bewegen.

Bij grootere detachementen, zal de infanterie onmiddellijk op de kozakken, welke den marsch openen, volgen, en behoudt zij overigens dezelfde marschregeling als bij de kleinere detachementen. Er zal vroegtijdig afgemarcheerd worden, en wanneer de duur van den marsch 15 en meer wersten bedraagt, zal er eene groote halt gemaakt worden. De kavallerie en artillerie zullen het tijdstip harer afmarsch zoodanig regelen, dat zij de infanterie juist in het oogblik kan voorbijgaan, als deze halt houdt, opdat zij na dezen voorbijgang haren marsch kan voortzetten.

De kozakken betrekken op de bivouacken, de voorposten, hetzij dat het terrein open of boschachtig is. In het eerste geval zal hen echter geregelde kavallerie, en in het tweede geval infanterie, als ondersteuning worden toegevoegd.

In slagorde opmarcherende, formeert zich de infanterie in twee liniën, in aanvals-kolonnen, met eenen afstand van 300 schreden van elkander; het 3de gedeelte van iedere infanterie-divisie, zal de reserve vormen. De artillerie zal zich bij voorkeur in de midden der brigaden plaatsen; de positie-batterijen zoeken de voordeeligste punten; de ligte batterijen komen in reserve, met kozakken op hare flanken. Een gedeelte der kavallerie, zal op open terrein, zich in twee liniën plaatsen, waarbij de kolonnen van het centrum, divisie-breedte, en zoo het doenlijk is, geheele tusschenruimten nemen. De tweede linie kavallerie zal zich nimmer achter de eerste ontwikkelen. Op eenige verborgene plaat-

sen achter de tweede linie infanterie, worden eenige eskadrons geplaatst, tot het doen van onvoorziene aanvallen, of om de vijandelijke aanvallen te ontmoet te gaan.

Bij groote detachementen en bij legerkorpsen wordt, behalve de bijzondere reserve van iedere divisie, eene algemeene reserve gevormd, welke uit het derde of vierde gedeelte der infanterie, en uit het grootste gedeelte der kavallerie wordt zamengesteld.

Ieder bataillon infanterie zal slechts 100 man als tirailleurs uitspreiden, die door reserven zullen ondersteund worden; in geen geval zal men geheele bataillons als tirailleurs mogen doen uittrengen, terwijl het uitdrukkelijk aanbevolen is, om — hoe de omstandigheden ook mogen voorkomen — niet meer dan $\frac{1}{3}$ gedeelte in het vuur te brengen (1).

De aanvallende infanterie wordt door een zwerm tirailleurs voorafgegaan. Wanneer zij het een of ander punt der vijandelijke stelling wil nemen, zal men eene sterke massa tirailleurs vooruitzenden, welke zich, naar gelang zij die positie naderen, in de tusschenruimten der kolonnen terug trekken. De aanvallende kolonnen zullen niet vuren; maar zullen op 50 à 100 schreden van den vijand het geweer vellen; zij rukken echelonsgewijze voorwaarts, en bewaren onderling eenen afstand van de breedte van een half bataillon, om te kunnen deploijeren. De tweede linie marcheert 300 schreden van de eerste. Bij eenen aanval van kavallerie op infanterie, zal deze zich in bataillons-massacarrés opstellen; — de artillerie blijft tusschen de kolonnen.

De Russische kavallerie zal die der Polen op 300 à 400 schreden voorwaarts van hare infanterie en artillerie aantasten; de eerste linie is ontwikkeld. De kavallerie wordt aanbevolen, om slechts met eene divisie (twee eskadrons) in het front, de aanvallen te doen; de overige eskadrons vormen echelons achterwaarts, rechts en links van deze divisie, met eenen afstand van 50 tot 100 schreden afstand. De tweede linie zal de eerste ondersteunen, door haar op eenen afstand van 400 schreden te volgen. Zij formeert zich divisie'gewijze in centrums-kolonnen, welke, — voor zoo verre dit doenlijk is — achterwaarts van de flanken der eerste linie worden opgesteld. Valt de kavallerie alleen aan, dan zal de eerste linie, in echelons geplaatst, deploijeren; de tweede linie gedraagt zich als hierboven vermeld is, terwijl de derde linie de beweging der tweede linie, op 500 schreden in divisie-massa's volgt.

De Russische zal de Poolsche infanterie aanvallen, wanneer deze 150 schreden van hare stelling verwijderd is. In dit geval zal de tweede linie de eerste niet volgen, maar de vijandelijke kavallerie gadeslaan, die hoogstwaarschijnlijk bij deze aanvallende

(1) In den slag van Grochow werd van deze voorschriften afgeweken, en het zoude ook moeilijk geweest zijn, hier anders te handelen.

beweging der artillerie, mede werkzaam zal zijn. De reserve-kavallerie zal zich te gelijkertijd met hare rijdende artillerie aan het hoofd, in gestrekten draf in beweging zetten, om de tweede linie te ondersteunen, wanneer deze door de vijandelijke kavallerie mogt worden aangevallen.

Wanneer de artillerie die der Polen, in getal stukken en in kaliber, overwigtig is, dan zal zij bij den aanvang van een gevecht, een grooter aantal stukken, dan die van den vijand hem tegenoverstellen en beginnen met eene poging om de vijandelijke stukken te demonteren, waarna zij haar vuur tegen de infanterie en kavallerie zal rigten. Het spreekt echter van zelf, dat de bevelhebbers van legerkorpsen, van divisien, enz., waarbij artillerie is ingedeeld, daarover naar gelang der omstandigheden beschikken.

De opening van een gevecht, zal altijd door eene krachtige verkenning des vijands worden voorafgegaan, waarop de aanval zoo spoedig mogelijk moet volgen. In het initiatief te nemen, ligt de grootste kracht des oorlogs opgesloten.

Uit de vlugtige opsomming der voornaamste punten van dit algemeen legerbevel, valt het gemakkelijk op te maken, dat tijdens dien veldtogt, de zoogenaamde normaal-stellingen nog niet bij het Russische leger bekend waren. De verdere algemeene opgaven, en de bijzonderheden waarin de Russische veldheer treedt, en die wij hebben weggelaten, omdat zij niets nieuws bevatten, doen ook tevens zien, dat de groote korps-manoeuvres destijds nog niet zeer beoefend waren. Verder, dat het vertrouwen van den aanvoerder, op de leiding en zelfstandigheid zijner onderbevelhebbers, niet van dien aard was, dat hij op hunne algemeene kennis van de beginselen des oorlogsvoering, blindelings konde vertrouwen, en het alzoo noodzakelijk achtte, om deze algemeene voorschriften te geven. De nadeelen die daaruit hier en daar voortvloeiden, bestonden voornamelijk daarin, dat vele chefs zich te streng gebonden waanden aan deze voorschriften, waardoor dikwerf de schoonste gelegenheden tot zelfhandeling verloren gingen. Een ander gebrek, dat in dien veldtogt meermalen werd opgemerkt, was, dat de kozakken, hoe volleerd ook in de éclairneur-dienst, echter nog altijd hunne gewoonte aankleefden, om, als zij terug gedreven werden, zich niet te ontzien van zich op hunne kavallerie of infanterie te werpen en deze in wanorde te brengen. In het laatste tijdperk van dien veldtogt leerden de Russen het gebruik der artillerie-massa's, daarbij van het beginsel uitgaande, dat er omstandigheden kunnen plaats hebben, dat de artillerie niet moet schuwen, om zich onder het vijandelijke geweervuur op te stellen, als de uitkomst van het doel deze opoffering kan vergoeden.

De Poolsche veldtogt is dan ook voor het Russische oorlogs-

stelsel, eene groote oefenschool geweest, waarin men van al de gegevene lessen voordeel getrokken heeft. Ten gevolge van dien, zijn de gebruikelijke normaal-stellingen in 1834 ingevoerd, heeft men de troepen van alle wapenen voortdurend in taktische verhouding zamengesteld, en in de groote korps-manoeuvres geoefend; is de instructie der voorposten en éclaireur-dienst op eenen vasten voet geregeld, en zijn de formatiën der artillerie- en kavallerie-massa's op eene zeer eigenaardige en eenvoudige wijze voorgeschreven, en worden aanhoudend beoefend.

Eene andere schepping, welke die veldtogt heeft voortgebragt, is het dragonder-korps, met zijne eigendommelijke inrigting. Het zal wel aan geen twijfel onderhevig zijn, dat dit uitmuntend geoefend korps, in massa gebruikt wordende (wanneer het ongeveer 6000 man infanterie uitmaakt), in staat zal zijn snelle en verrassende slagen toe te brengen, dewijl men het met ruitersnelheid op die punten kan voeren, waar de vijand geene infanterie verwachtende was. Even zoo, zal men daarmede, in oogenblikkelijke verlegenheid, de plaats der infanterie kunnen innemen, als deze vereischt werd, om het een of ander punt te bezetten, als er geen infanterie bij de hand ware.

Het eigendommelijk Russische der door ons beschouwde toegepaste taktiek, is de aanwending der kozakken, wier krachtvermogen zeer is toegenomen, met de nieuwe regeling en het gezuiverd taktisch gebruik. Met hen kroont Rusland een oorlogsstelsel, dat grootsch van vorm en eclecticisch van aard, alles aanbiedt wat men voor het offensieve kan verlangen, en dat geroepen schijnt om thans het leermeesterschap te aanvaarden, na zoo langen tijd bij anderen ter school te zijn gegaan.

VERPLEGING, SOLDIEN EN TRACTEMENTEN.

De hierna volgende mededeelingen zijn grootendeels getrokken uit het werk van TANSKI, daar dit gedeelte van zijn werk in zoo verre naauwkeurig is, als dezelve betrekking hebben tot de verordeningen, welke tot aan December 1838 van kracht waren; daarmede is vergeleken, de opgaven van een Oostenrijksch officier, die de troepen-verzameling te Wosnesenk heeft bijgewoond.

Behalve de soldij ontvangt de Russische soldaat dagelijks als veld-rations:

- 3 R Brood (1) of beschuit.
- $1\frac{1}{2}$ R Peulvruchten of grutten.
- $\frac{1}{2}$ R Vleesch.
- 1 Maatje (Nederl.) brandewijn.

Het Russische brood schijnt zeer voedzaam te zijn, doch is een weinig zwarter van kleur, dan het commiesbrood bij de andere mogendheden. Dikwerf wordt er meel verstrekt in plaats van brood, terwijl de soldaten in dat geval hun eigen brood bakken, hetwelk zij met veel behendigheid weten te doen. De gewone verplegings-middelen zijn: vleesch of spek, aardappelen, groenten of grutten. In de kantonnementen worden de soldaten door de inwoners gevoed, welke laatsten alsdan aanspraak hebben op het meel-of grutten-ration der manschappen, welke echter zelden worden opgevorderd, maar eerder eene der gratificatie-winsten der chefs en administrateurs uitmaakt. Gekazerneerd of gekampeerd zijnde, maken de manschappen eener compagnie, menage, even als bij de andere legers in gebruik is, waarover een onder-officier het opzigt heeft.

Het geringe bedrag der traktementen, zelfs der hoogere chefs, had eenen nadeeligen invloed op het beheer, terwijl de regering zich dikwerf genoodzaakt zag, vele officieren door gratificatiën te gemoet te komen, of de oogen toe te drukken over vergripen in het beheer. Bij de inleiding hebben wij reeds met een woord gewag gemaakt van de veranderingen die daarin met den aanvang van dit jaar zijn gekomen; intusschen zullen wij den staat der traktementen en soldijen mededeelen, zoo als die in het afgelopen jaar nog werden uitbetaald. Daarbij moet men aanmerken, dat de uitgeschrevene sommen, papier-roebels beteekenen, voor zoolang de troepen op Russischen bodem zijn, en als zilver roebels moeten aangemerkt worden, wanneer zij buitenlands worden aangewend.

De traktementen der navolgende rangen en betrekkingen zijn:

Een veldmaarschalk	9345	Roeb.	80	Kop.
» generaal der kavallerie of infanterie.	4557	»	60	»
» luitenant-generaal	2779	»	—	—
» generaal-majoor	2293	»	—	—

(1) Russische ponden, welke iets ligter zijn dan de Berlijnsche ponden.

GRADEN.	INFANTERIE.					KAVALLERIE.					GARNIZOENS-TROEPEN.							
	Oude garde: Sappeurs, Pionniers, Artillerie te voet der garde.		Jonge garde: Sappeurs, Pionniers, Artillerie te voet der linie.		Linie.	Oude garde: Bijd. Artillerie.		Jonge garde: Dragonders, Hussaren.		Kurassiers.	Dragonders, Lanciers, Hussaren, Bijd. Artillerie.		De Garde.		Infanterie en Artillerie.		Inwendige dienst en Invaliden.	
	R.	K.	R.	K.	R.	R.	K.	R.	R.	R.	R.	K.	R.	K.	R.	K.	R.	K.
Kolonel.	1200	»	1200	»	1200	1440	»	1400	1400	1200	1200	»	900	»	800	»		
Luit.-kolonel.	»	»	900	»	900	»	»	1200	1200	900	»	»	600	»	500	»		
Majoor.	»	»	»	»	780	»	»	»	1000	780	»	»	520	»	390	»		
Kapitein.	900	»	780	»	720	1200	»	960	900	720	900	»	480	»	360	»		
» 2 ^{de} klasse.	780	»	720	»	960	900	»	840	780	690	780	»	460	»	345	»		
1 ^{ste} Luitenant.	720	»	690	»	600	780	»	780	720	600	720	»	400	»	300	»		
2 ^{de} »	690	»	600	»	510	720	»	690	660	510	690	»	340	»	285	»		
Vaandrig of cornet.	600	»	510	»	450	690	»	660	600	»	600	»	300	»	225	»		
Sergt.-majoor of opperwachtmeester.	97	25	57	14 $\frac{1}{4}$	38	97	»	61	61	38	95	25	36	»	15	»		
Sergeant of wachtmeester.	57	54 $\frac{1}{4}$	38	»	14	61	20	38	38	24	57	14 $\frac{1}{4}$	15	»	12	»		
Soldaat.	13	46 $\frac{1}{2}$	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
	16	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
	22	$\frac{1}{4}$	12	»	10	22	41 $\frac{1}{2}$	18	18	12	12	»	9	75	7	5		

De tafelgelden voor de onderstaande betrekkingen, bedragen voor:

Den kommandant van een leger. . .	12,000	Roebels.
» » » » legerkorps. . .	10,000	»
» » » » eene divisie. . .	6,000	»
» » » » brigade. . .	4,000	»
» » » » een regiment. . .	3,000	»
» » » » bataillon. . .	1,000	»

De officieren der gekoloniseerde regimenten ontvangen toelagen ten bedrage van de helft hunner traktementen.

RIDDER-ORDEN EN ONDSCHIEDINGS-TEEKENEN.

De ridder-orden in Rusland hebben twee klassen, namelijk hof-orden en verdienst-orden, welke echter afwisselend gegeven worden. De keizer is grootmeester van alle de orden; het aantal ridders is voor geen van haar, binnen grenzen beperkt.

De St. Andreas-orde is de oudste en aanzienlijkste van Rusland. Zij werd door Czaar PETER de Groote, bij gelegenheid van de geboorte zijns zoons ALEXJEI, in 1698, ingesteld. Hare oorspronkelijke bestemming was, om als belooning te dienen voor diegenen welke zich in den oorlog tegen de Turken hadden onderscheiden. Thans wordt zij alleen aan vorsten en personen van den hoogsten rang uitgedeeld; zij geeft voor zich den rang van luitenant-generaal, en heeft slechts éene klasse. Hare zinspreuk is:

« voor geloof en trouw.» Slechts ruim 100 personen zijn met deze orde begiftigd, waarvan meer dan de helft geboren vorsten zijn. In deze orde is ook die van St. Anna en Alexander Newski begrepen. De ridders voeren gewoonlijk den titel van ridders der keizerlijke Russische orden, even als in Frankrijk de voormalige ridders van St. Michel, die van chevaliers des ordres du roi voerden.

De Alexander-Newski orde, eveneens door PETER de Groote, in het laatste tijdvak van zijn leven gesticht, als belooning voor uitstekende daden. Zij heeft slechts eene klasse, en draagt ten zinspreuk: « voor verdienste en vaderland.» Men moet den rang van generaal-majoor bezitten om die te kunnen erlangen. De St. Andreas-ridders dragen ook dit kruis. Het tegenwoordige getal ridders bedraagt ongeveer 320.

De St. Anna-orde is oorspronkelijk eene Holsteinsche ridder-orde, en werd in het 1735, door den hertog GEORGE KAREL FREDERIK, ter eere zijner echtgenoot ANNA, dochter van PETER I, gesticht. Zij werd door PAUL I, in 1796, in de Russische orden ingelijfd, en draagt tot devies: A. J. P. F. (« Amantibus Justitiam, Pietatem, Fidem, of den vrienden der gerechtigheid, der vroomheid, der trouw.») De St. Anna-orde werd bestemd als eene belooning voor de verdiensten van alle standen, zoowel in- als buitenslands. De keizer ALEXANDER voegde bij de 3 bestaande klassen, nog eene vierde, waarvan de beide eerste door bijvoeging van brillanten en de kroon, in twee bijzondere afdeelingen gesplitst

worden. Zij wordt menigvuldig uitgegeven, zoodat er tegenwoordig meer dan 24,000 ridders bestaan, waarvan er ongeveer 300 tot de eerste en 6000 tot de tweede klasse behooren. De 4de klasse wordt op het stootblad aan den degen, de 3de in het knoopsgat, de 2de om den hals, de 1ste eene ster, op de regterborst, gedragen. De ridders van St. Andreas zijn te gelijk grootkruis van St. Anna. Het lint der 3de klasse met een strik, dient tot onderscheiding voor bewezene diensten te velde.

De Witte Adelaar-orde, door AUGUSTUS II, koning van Polen en keurvorst van Saksen ingesteld, werd op den 26 Februarij 1832, in de Russische orden ingelijfd. Zij heeft slechts eene klasse, en wordt door ongeveer 350 in- en buitenlandsche ridders gedragen.

De St. Stanislaus-orde werd oorspronkelijk ingesteld door STANISLAUS PONIATOWSKI, op den 7den Mei 1765, als belooning voor militaire verdiensten; van daar hare zinspreuk: « Virtuti militari.» Bij hare hernieuwing door keizer ALEXANDER, als koning van Polen, werd zij op den 1sten December 1815, tot 4 klassen uitgebreid, en is bestemd als belooning voor bewezene diensten, in staatsdienst, kunsten en wetenschappen. Deze orde wordt menigvuldig uitgegeven, en telt, na de St. Anna orde, het grootste getal ridders. De ridders van den Witten Adelaar zijn te gelijk grootkruisen van de St. Stanislaus-orde.

De zuivere verdienste-orden zijn:

De St. George-orde werd door keizerin CATHARINA II, in 1769 ingesteld, als eene bijzondere en uitsluitende belooning voor verdienstvolle en dappere land- en zee-officieren. In den aanvang telde zij reeds vier klassen, met eene dotatie van 40,000 roebels, waarvan 700, 400, 200 en 100 roebels, als jaarlijksche gratificatiën, aan de oudste ridders der verschillende klassen werden toegekend. De zinspreuk is in de Russische taal: « za shlusu i chabrost (voor krijgsdienst en dapperheid.) De eerste klasse kan alleen verkregen worden door het winnen van een' veldslag of het veroveren van eene vesting; zij wordt tegenwoordig slechts door vijf ridders, de uitstekendste veldheeren van Europa gedragen. Keizer ALEXANDER voegde er in 1806 eene vijfde klasse bij voor onder-officieren en soldaten. De vier eerste klassen tellen tegenwoordig ongeveer 2000 ridders, waarvan de 4de er alleen meer den 1500 telt.

De St. Wladimirs-orde werd door de keizerin CATHARINA II, in 1782 gesticht, en met eene jaarlijksche dotatie van 26,000 roebels beschenken, waarvan 6000 roebels voor iedere der 4 klassen, en 2000 voor de beamtten bestemd zijn. De oudste ridders van iedere klasse trekken daarvan 600, 500, 200 en 100 roebels jaarlijksch pensioen. Zij werd bestemd als belooning voor uitstekende burgerlijke en militaire verdiensten en voor 35jarige trouwe dienst, welke aanspraak op de 4de klasse geeft. De zinspreuk is: « Nuttig, Eer, Roem.» Het aantal ridders belooft tegenwoordig ongeveer 12000, waarvan slechts 80 tot de eerste klasse, 400 tot de tweede, 909 tot de derde en ongeveer 11000 tot de vierde klasse behooren. Het lint der vierde klasse met een strik, is een onderscheidings-teeken voor bewezene diensten in het veld.

De Orde van Militaire verdiensten werd, toen de St. Stanislaus-orde, ook voor wetenschappelijke en andere verdiensten tot belooning verstrekte, in de Poolse grondwets-oorkonde van 1815, uitsluitend voor militairen bestemd en in 5 klassen

verdeeld, bijbehouden. Met de overige Poolse orden is zij in 1832 bij de Russische ridder-orden ingelijfd.

Als vereerende onderscheidings-teeken voor generaals en hoofd-officieren, werd door CATHARINA II aangenomen, gouden degens en sabels met brillanten omzet, met de legende: « voor dapperheid.» Voorts 2 gouden medailles, met het lint der St. George-orde voor dapperheid; twee zilveren herinnerings-medailles van 1812, 1813 en 14, enz., enz.

De gezamenlijke keizerlijke ridder-orden, worden door eene kanselarij bestuurd; voorts hebben de meeste orden een kapittel. De onderscheidene orde-feesten worden met luister gevierd, zoodat ieder derzelve eene hooge waarde blijft behouden, omdat alsdan de voorregten, die aan de verschillende orden verbonden zijn, op die dagen herdacht en op nieuw bevestigd worden.

PENSIOENEN.

De pensioenen der generaals en officieren van alle rangen, zijn, na 20jarigen diensttijd op $\frac{1}{3}$, na 30jarigen diensttijd op $\frac{2}{3}$ en na 35jarigen diensttijd op het geheele activiteits-tractement bepaald. Bij gewonde officieren, worden de pensioenen, naar verhouding van den meerderen of minderen toestand of graad van verwonding, verhoogd; deze graden worden door drie categoriën aangeduid. Tot de eerste worden geteld, het verlies van een of meerdere ledematen; tot de tweede zware wonden; tot de derde zoodanige verwondingen, die den persoon ongeschikt maken voor de active dienst. Het tarief der laatstbedoelde pensioenen is als volgt: (1)

	Papier Roebels.	
	1ste kl.	2de en 3de kl.
Een generaal.	4000	3000
» luit.-generaal.	3000	2000
» generaal-majoor.	2000	1200
» kolonel.	800	750
» luit.-kolonel.	750	700
» majoor.	700	650
» kapitein	650	600
» 2de »	600	550
» eerste luitenant.	550	500
» tweede »	500	450
» vaandrig.	450	400

Deze pensioenen worden uit de schatkist betaald, en dienen tot verhooging der gewone pensioenen. De officieren welke tot de beide 1ste klassen behooren, kunnen deze onderstands-gelden culmineren met de pensioenen, welke zij trekken uit het onderlinge ondersteunings-fonds voor gewone militairen.

De onder-officieren en soldaten, welke geen active dienst meer kunnen doen, worden bij de garnizoens-bataillons of invaliede-kompagniën ingedeeld. Zij, die voor iedere dienst volstrekt onbruikbaar zijn, gaan tot de niet dienstdoende invaliden over. Zij, die in het gevecht wonden hebben bekomen, ontvangen, even als de officieren, en naar bovengemelden maatstaf, onderstands-gelden, te weten:

Voor de onder-offic.	Bij het ontslag.	In dienst.
In de 1ste klasse.	200 B. R.	150 B. R.
» » 2de »	120 »	90 »
» » 3de »	100 »	75 »
Voor soldaten:		
In de 1ste klasse.	135 »	100 »
» » 2de »	80 »	60 »
» » 3de »	70 »	50 »

Hiermede hebben wij — naar ons beste weten — al het wetenswaardige van het Russische krijgswezen medegedeeld, en daarmede zijn er twee groote hoofdmagten van ons werelddeel, in dezen jaargang afgehandeld. De verhandeling over dit onderwerp, zal in den volgenden jaargang worden voortgezet.

J. C. VAN RIJNEVELD.

(1) Volgens TANSSEL.

OVER

DE MILITAIRE PAARDENSTALLEN.

(Overgenomen uit den *Soldaten-Freund*.)

Om aan eene vroeger gedane belofte te voldoen, hebben wij getracht alles bij elkander te verzamelen, wat in het Pruisische leger met betrekking tot de inrigting der paardenstallen, langzamerhand als doelmatig is voorgeschreven geworden. — Wij merken echter aan, dat zeker niet alle gebouwen, welke men in de verschillende Pruisische kavallerie-garnizoenen aantreft, zoo gebouwd en ingerigt kunnen zijn als zulks van hoogerhand is voorgeschreven, want vele oude gebouwen moeten hier en daar nog tot dat einde gebezigd worden; bij nieuwe aangebouwde stallen echter, worden doorgaans de bestaande en als doelmatig erkende voorschriften, toegepast; ook elke verandering in de oude gebouwen, wordt in den nieuwen geest aangebragt, zoodat, wat de inwendige inrigting der stallen aangaat, men doorgaans overal, overeenstemming vinden zal.

In de militaire paardenstallen zelve, mogen geen logementen voor de troepen ingerigt worden; deze mogen zich alleen in neven-lokale, of boven de stallen bevinden, en daar waar daartoe de noodige ruimte ontbreekt, mogen de stallen alleen gedeeltelijk daartoe ingerigt worden, wanneer het Ministerie van oorlog oordeelt, bij gemis van andere ruimten, daartoe de magtiging te kunnen verleenen.

Bij den bouw der paardenstallen, moet er vooral op gelet worden dat de fronten der gebouwen, noch naar het zuiden, noch naar het noorden gekeerd zijn, en dat de stallen op goede, vrije, drooge plaatsen gebouwd worden. Elke lage of moerassige grond wordt vermeden, en daar waar geen drooge, ten allen tijde toegankelijke plaats tot bouwen voorhanden is, moet daarin door eene ophooging van grond, boven den hoogstmogelijken waterstand, voorzien worden. Daardoor wordt ook het noodige verval, ter lozing van het regenwater en van het water uit de stallen komende, verkregen. Men rekent gewoonlijk voor elk eskadron een afzonderlijk gebouw, welke gebouwen echter zoo dicht mogelijk bij elkander geplaatst moeten worden, om de dienst en het opzigt gemakkelijker te maken.

In oude paardenstallen, waarin meer dan een eskadron zijne paarden stalt, moeten bijzondere toegangen voor elk eskadron ingerigt worden. De zieke paarden, gewoonlijk op 4 per eskadron en dus 16 per regiment gerekend, moeten in afgezonderde stallen verpleegd worden, hetgeen vooral bij aanstekende ziekten niet veronachtzaamd mag worden. In de stallen staan de paarden aan beide zijden met de hoofden naar den frontmuur gekeerd, zoodat in het midden een gang over-

blijft, geschikt tot de exercitien der rekruten, waardoor de paarden aan de kommando's en het geruisch door de wapenhandeling veroorzaakt, gewoon worden. Men vindt hier en daar, vooral in kleine kazerne-stallen, wel eens eene andere wijze van stelling, doch dit mag niet dan in bijzondere omstandigheden toegelaten worden.

De breedte van eenen militairen paardenstal bedraagt inwendig ten minste 10,57 el ($53\frac{2}{3}$ voet) waarvan 4,08 el (15 vt.) voor den middelgang en aan weerszijden 3,245 el ($10\frac{1}{3}$ vt) voor de plaats der paarden gerekend wordt; onder deze laatste breedte is ook begrepen de breedte der krib en van den latierpaal. De plaats voor elk paard is breed 1,57 el (3 vt.) voor latierboomen en 1,73 el ($5\frac{1}{2}$ vt.), wanneer deze plaatsen door beschotten afgescheiden zijn, opdat het paard zich daarin gemakkelijk zoude kunnen omdraaijen. De meest geschikte hoogte des stals wordt op 4,70 el (13 vt.) gesteld; mindere hoogte dan 3,77 el (12 vt.) mag men, voor de gezondheid der paarden, aan een stal niet geven. Elke stal en elke stalafdeeling voor een eskadron, moet niet alleen twee uitgangen aan elk einde des gebouws hebben, maar men moet ook twee ruime uitgangen in het midden van elk front, aanbrenge, om de paarden bij onverwacht alarm of brand, gemakkelijk en spoedig uit den stal te kunnen halen.

Aan de beide zijden worden portalen gemaakt, welke door een scheidsmuur van den eigenlijken stal afgescheiden zijn, waardoor de paarden te beter voor den togt bewaard blijven. Deze portalen hebben 3,64 el (18 vt.) diepte en de breedte van den stal; in deze portalen komen de zoldertrappen, benevens de haverkisten en andere stalgereedschappen. Bij de middeldeuren en het front, worden de paarden door een inwendig staand beschoot, tegen den togt beschermd.

De haver wordt, voor zooveel voor dagelijks gebruik noodig is, in de kisten bewaard. Op den zolder wordt, op daartoe geschikte plaatsen, de groote voorraad gelegd. Nimmer wordt daartoe eenige ruimte in of nevens de stallen ingerigt. Het legstroo wordt of in onder de kribben zich bevindende bakken, of wel in eene bijzondere loods, op het plein van den stal bewaard, blijvende het veelal aan den troepen overgelaten, om hieromtrent naar omstandigheden en keuze te handelen, hebbende de eene zoowel als de andere wijze, hare voor en nadeelen (1).

Het zadel en verder tuig, wordt aan den latierpaal, achter elk paard opgehangen, waartoe bijzonder daartoe geschikte kapstokken zijn gemaakt, waardoor de zoogenaamde zadeldkamers vervallen, welke de dienst en het opzigt moei-

(1) Het legstroo onder de kribben te leggen, wordt onder anderen als zeer nadeelig beschouwd voor de oogen der paarden, ook voor het stroo zelf.

Fert.

jelijker maakten, en bij een alarm veel tijd verloren deed gaan. Het is echter veroorloofd om in de kazernen, die dicht bij de stallen gelegen zijn, het zadeltuig in de voorvloeren op te hangen; wel te verstaan, wanneer hiertoe genoegzame ruimte voorhanden is, en daartoe geene bijzondere kosten vereischt worden. Men vindt b. v. deze inrigting in de kazerne der Garde du corps te Berlijn.

Voor elk eskadron rekent men gewoonlijk *eene*, doch zoo het kan liever *twee* pompen voor drinkwater. Deze pompen kunnen in het inwendige der stallen aangebragt worden, dewijl zij aldaar minder aan bevroezen onderhevig zijn. De waterputten echter moeten altijd buiten den paardenstal en op genoegzamen afstand van alle riolen of mestputten gelegen zijn. De ondervinding heeft geleerd, dat met ter tijd de geheele bodem eens stals, door het stalwater doordrongen en het bronwater daardoor ligtelijk bedorven wordt. Is de pomp buiten den stal aangebragt, zoo kan het water door looden pijpen naar binnen geleid worden, hetgeen vooral aan te bevelen is, wanneer in de nabijheid des stals zich geene andere pompen bevinden, waaruit men bij eenen ontstane brand, het noodige water verkrijgen kan.

Wat de grootte van het plein aangaat dat de stal omgeeft, zoo is eene vrije en uitgestrekte ligging het verkieslijkste, dewijl dat plein te gelijkertijd als manège kan gebezigd worden. Staan de verschillende stallen bij elkander, zoo geeft men aan het geheel bij voorkeur den vorm eens geopenden vierhoeks, waardoor het plein aan drie zijden ingesloten wordt. De mesthoopen en sekreten plaatst men in de afgelegenste gedeelten van dit plein, of worden op een afgezonderd achterplein, bij elkander geplaatst. Afgezonderde palen, om de paarden in de vrije lucht te poetsen, zijn niet veroorloofd; daarentegen bevinden er zich tot dit einde, eenige in de buitenzijde der stal-muren.

Op elk eskadron rekent men twee staanplaatsen, waarop de paarden eenigen tijd, alvorens beslagen te worden, met de hoeven in natte klei staan. In plaats van den vloer dezer staanplaatsen, gelijk de andere te bestraten, zoo wordt deze met eene laag leem of klei, ter hoogte van 0,510 (1 vt.) bedekt; deze staanplaatsen worden het liefst aan de einden der stallen genomen, alwaar zij van de andere door een houten beschot afgezonderd zijn. Nog voordeeliger zijn, zoo ook bij sommige ziekten der paarden, de zoogenaamde kleibakken; deze bestaan uit eene ingemetselde diepte of bak van 0,94 el (5 vt.) breedte, welke met klei en water gevuld zijn. Deze plaatsen zijn even als de andere, met krib en ruif voorzien, en worden de vloeren met planken overdekt, wanneer geen paard in het kleibad staan moet, of wanneer bij herstellingen van andere plaatsen, de paarden zoolang op deze zullen staan.

Ten opzichte der kribben, heeft de ondervinding geleerd, dat de gegotene ijzeren bakken daartoe het beste zijn, zoowel met betrekking tot de oekonomie, als tot de gezondheid des paards. De beste vorm voor deze bakken, is die met naar buiten uitgebogene wangen, om het uitwerpen van het voeder te beletten. Het is noodig den bovenrand van dezen bak, vast in den zoogenaamden borstboom sluitende, te maken, omdat anders deze rand door het paard, met zijne voorhoeven, bij het opspringen ligtelijk afgebroken wordt. De zoogenaamde kribbetafel wordt tusschen de bakken, met platte steenen vol gemetseld en de borstboom met ijzerblik bekleed, om het kribbejten te beletten.

De ruif wordt het voordeeligt uit gesmeed ijzer vervaardigd. Houten of gegotene ijzeren ruiven, zijn niet van langen duur en vereischen dikwijls herstellingen. De beste vorm van eene ruif, is die eens korfs, zijnde ongeveer het 4° gedeelte van eenen halven bol, waarvan de middellijn 0,84 el ($2\frac{2}{3}$ vt.) is. Elke ruif bestaat uit 10 à 12 staven, ongeveer 0,10 el ($5\frac{1}{2}$ dm.) van elkander verwijderd, van boven en van onderen reghoekig, in twee half cirkelvormige beugels vattende. Eene dusdanige ruif weegt nagenoeg 10 à 11 Ned. ponden (20 à 22 p^d.) Ieder derzelve wordt met drie ijzeren oogen, in drie van 0,10 à 0,15 el (4 à 5 dm.) lange ijzeren duimen, die in den muur bevestigd zijn, opgehangen. Om deze ruiven goed te bevestigen en toch bij voorkomende herstellingen, gemakkelijk af te nemen, zoo kunnen de bovenste duimen, met schroefdraden en moeren voorzien worden. De onderste duim daarentegen behoudt denzelfden vorm, zoodat de ruif gemakkelijk uit te ligten is, zoodra de moeren van de bovenste duimen afgeschroefd zijn.

De hoogte der ruif boven de krib, tot den onderkant derzelve, kan 0,94 à 1,10 el (5 à $5\frac{1}{2}$ vt.) bedragen, naar gelang de paarden groot of klein zijn.

De latier-boomen bestaan uit ongeveer 2,56 el ($7\frac{1}{2}$ vt.) lange afgeronde boomen, hebbende 0,10 à 0,15 el (4 à 5 dm.) in middellijn. Zij moeten glad bewerkt zijn en uit taai hout bestaan. Bij het aanbrengen van het ijzeren beslag, moet gezorgd worden, dat de paarden daarin nergens met den staart kunnen blijven hangen, waardoor zij de haren uittrekken; iets waarover dikwijls geklaagd wordt. — Daar dit bijzonderlijk meestal aan de ketting geschiedt, waarmede de latierboom aan den paal hangt, zoo wordt in plaats van deze ketting, de boom doelmatiger opgehangen, door middel van eenen ijzeren beugel, van boven met eenen eikelvormigen knop voorzien, en aan den latierboom met doorgaande schroefbouten bevestigd; met dezen knop hangt de beugel in eene, in den latierpaal met ingezonkene houtschroeven goed bevestigde, naar boven omgebogene, ijzeren vork. Deze vork mag niet te kort

zijn, opdat de beugel daaruit niet te gemakkelijk geligt zoude worden.

Om den latier-boom bij de voortdurende bewegingen tegen het splijten, door de schroefbouten veroorzaakt, te beschermen, wordt zij met eenen ijzeren ring beslagen.

Aan het andere einde legt men om den boom eveneens een ijzeren ring, eenen doorgaanden schroefbout met oog, en eene ketting uit 5 à 4 schakels bestaande, waarmede de boom aan eenen haak of ring, aan den borstboom der krib bevestigd, opgehangen wordt.

Beide einden des booms worden een weinig afgerond.

Gewoonlijk wordt de latierboom aan het vooreinde nagenoeg 1,25 el (4 vt.) lang, met ijzerblik beslagen, om het afknagen te beletten. Daar echter het ijzerblik ligtelijk doorroest en men het alzoo dikwijls vernieuwen moet, zoo is het doelmatiger hiertoe 5 stuks 1,25 el (4 vt.) lange, 0,04 el ($\frac{5}{4}$ dm.) breedte en 0,005 el ($\frac{1}{20}$ dm.) dikke ijzeren staven te bezigen en deze met ingezonkene houtschroeven te bevestigen. De ijzeren staven plaatst men met onderlinge tusschenruimten van nagenoeg 0,05 el (1 dm.)

De latierboomen moeten zoo hoog hangen, dat de paarden met de voorbenen niet gemakkelijk daarover springen en daardoor het nevenstaande paard beschadigen kunnen; gewoonlijk is deze hoogte 1,00 el ($3\frac{1}{2}$ vt.) boven den vloer en met dezen gelijkelijk afhellende.

De vloer der staanplaatsen bestaat het doelmatigste uit eene in kalkmortel op kant gemetselde klinker-bestrating, of uit eene bestrating van gewone straatkeijen, wanneer deze goedkoop te bekomen zijn. Houten vloeren zijn niet raadzaam, omdat de planken spoedig versleten zijn en dikwijls herstellingen vereischen. Ook loopt het water niet zoo zuiver van de planken af als van eene bestrating, dringt veel meer door de voegen onder den vloer, en veroorzaakt eenen voor de gezondheid der paarden schadelijken reuk, welke slechts door vernieuwing van het zandbed, onder den vloer, weggenomen kan worden. Om dezelfde reden is het bevloeren met balk of kloshout, niet aan te raden; enkele stukken zullen vroeger dan andere uitgesleten zijn, naarmate het hout min of meer vast is, waardoor holligheden en gaten ontstaan. Deze vloer zet zich in den winter, door de vochtigheid zoodanig uit, dat de balken eenigzins rond gaan liggen, waarvan de paarden gemakkelijk afglijden. — Meestal zullen de plaatselijke omstandigheden de keuze van de eene boven de andere wijze bepalen.

Ter behoeding der voorhoeven van de paarden, vinden de meeste kavalieristen het doelmatig, om langs de krib eene 0,80 à 0,95 el ($27\frac{1}{2}$ à 5 vt.) breeden eiken vloer van 0,08 el (5 dm.) dikte te leggen, en deze door gemetselde steunpunten te ondersteunen.

Opdat het water goed zoude kunnen afloopen, moet den vloer van de krib naar achteren eene helling gegeven worden van ongeveer 0,088 el (5 dm.) over de gansche lengte. Ook moeten de klinkers van den vloer niet in de breedte, maar in de lengte gelegd zijn, opdat het water langs de voegen wegloopen zou.

De middengang en de voorvloer of het portaal, worden gewoonlijk insgelijks bestraat, hetzij met klinkers of gewone straatsteenen. In plaatsen waar goede leem voorhanden is, zouden deze vloeren op dezelfde wijze als de dorschvloeren of kolfbanen ingerigt kunnen worden.

De bestrating van den middengang wordt over de breedte iets tonrond gelegd, doch aan de kanten niet hooger dan de vloer onder de paarden.

Voor de afleiding van het water moet bijzonder gezorgd worden; hiertoe worden, regts en links het middenpad achter de latierpalen, goten aangelegd. In deze goten wordt het water op afstanden van 15,7 à 18,8 el (50 tot 60 voeten), in dwarsgoten naar buiten afgevoerd, welke onder den latierboom gemetseld en met planken overdekt zijn. Bij niet lange stallen kan het water ook alleen door de goot over de lengte des stals, door de smalle zijmuren afgeleid worden. Wij hebben boven reeds aangemerkt, dat de vloer des stals hoog genoeg boven het omliggend terrein moet gelegen zijn, om aan het stalwater eenen vrijen afloop te geven.

Het maken van zinkputten, waarin het stalwater blijft staan, is op geene wijze hoegenaamd te veroorloven, dewijl zich daardoor een stank verbreidt, die voor paarden en menschen hoogst nadeelig is.

Ofschoon bij den bouw des stals, alles aangewend wordt, om den afloop van het water te bevorderen en den nadeeligen stank uit de stallen te verdrijven, zoo kan dit echter slechts onvolkomen bereikt worden, wanneer niet te gelijkertijd de meestmogelijke reinheid in den stal plaats heeft, door zorgvuldig wegvegen met den bezem, en van tijd tot tijd afspoelen met schoon water; deze reinheid kan den manschappen niet genoeg aanbevolen worden.

De staldeuren behoeven geenszins zoo hoog te zijn, dat de kavalierist in den stal inrijden kan, doordien gewoonlijk vóór den stal afgestegen wordt en de paarden aan de hand binnen geleid worden. Is intusschen, door de hoogte des gebouws, de daarmede overeenstemmende hoogte der deuren, daartoe voldoende, dan kan het inrijden in den stal toegestaan worden. In den zomer worden deze deuren voortdurend open gehouden, doch de opening met een hek van latten gesloten, opdat de paarden niet uit den stal loopen zouden; zulk een hek wordt gemakkelijk in de daartoe voorhanden zijnde duimen opgehangen, en gesloten met eene eenvoudige klink. In

plaats van van zulk een hek, is het veelal voldoende slechts een dwarsboom in de deuropening te liggen.

De ramen worden zoo hoog mogelijk aangebragt, gedeeltelijk om de paarden voor den togt te bewaren, gedeeltelijk ook om het invallen der zonne- en lichtstralen op de oogen der paarden te vermijden, kunnende zij hierdoor blind worden. De gewoone hoogte is 2,82 à 3,14 el (9 à 10 voeten), doch kan tot op 2,50 el (8 voeten) verminderd worden, vooral wanneer de stal laag van verdieping is. — Deze vensterramen bestaan uit drie gedeelten: de twee zijstukken zijn vast, en het middenstuk, dat gewoonlijk breeder dan de zijstukken is, is een gewoon tuimelraam, dat door middel van een koord of ijzeren stang, geopend en gesloten kan worden. Latere ondervinding heeft de doelmatigheid van ijzeren tuimelramen bewezen, dewijl bij dezen de nadeelige gevolgen van het zwellen en inkrimpen van het houtwerk, voorgekomen worden.

Om een vrijen luchtstroom te behouden, en alzoo de ophooping van het ammoniak-gaz, in het bovenste gedeelte van den stal te verhinderen, worden onder den zolder in de frontmuren openingen gemaakt van 0,23 à 0,26 el (9 à 10 dm.) in het vierkant, en deze met houten kleppen naar willekeur gesloten. In lage stallen of bij andere ongunstige plaatselijke liggingen, worden ook wel houten schoorsteenvormige lichtkokers gemaakt, die door de zoldering, tot boven den nok van het dak opgetrokken worden.

Wat den zolder aangaat, zoo is deze, ter bewaring van de fourage, doorgaans bevoerd; het afgescheidene gedeelte voor de oplegging van den haver, moet afgesloten kunnen worden en zoo genomen zijn, dat dit gedeelte niet als toegang verstrekken moet tot die gedeelten, alwaar het hooi en stroo is opgelegd. Gewoonlijk is de geheele zolder te groot voor de fourage, die doorgaans slechts voor 14 dagen te gelijk geleverd wordt; daarom wordt deze zolder dikwijls tot andere einden ingerigt, zoo als magazijnen van kleedingstukken, enz. doch in dat geval moeten deze kamers zoo doelmatig van de andere gedeelten afgescheiden zijn, dat er bij het gebruik derzelve geene moeilijkheden ontstaan kunnen, ook moet de zoldervloer zoodanig digt gemaakt worden, dat de stal dampen niet door kunnen dringen.

Het aangebragte hooi en stroo wordt door een hooi venster van den wagen onmiddellijk op den zolder verwerkt; men heeft daartoe in den muur, beneden het venster, twee zware ijzeren armen, die met planken belegd, een soort van uitstek vormen, op hetwelk het hooi van den wagen, en vervolgens van daar gemakkelijk op den zolder verwerkt wordt. Het gebruik van bijzonder daartoe ingerigte op te stellen schragen, is minder doelmatig. Om de dienst in den stal te verlichten, kan in den zolder, op eene daartoe geschikte plaats, een luik

gemaakt worden, om het hooi en stroo naar beneden te werpen en van daar in den stal te dragen; evenzoo maakt men soms houten kokers, door welke de haver van den zolder in de kisten gebragt wordt.

Volgens de bestaande voorschriften, moet elk paard met twee halster-kettingen vastgemaakt worden, ten welken einde in den borstboom der krib zich twee ijzeren ringen bevinden. Bij sommige regimenten heerscht de gewoonte, om slechts eene halster-ketting te gebruiken, waarvoor de ring in het midden van den borstboom is aangebragt (1). Voor het *opzetten* der paarden, bevinden zich de ringen naast de ruif, waarbij vooral gelet moet worden dat de kettingen nimmer aan de ruifbeugels of staven vastgemaakt mogen worden, omdat deze daardoor ligtelijk beschadigd kunnen worden.

Voor het poetsen der paarden en de betere behandeling derzelve, moeten op de zijden der latierpalen nog twee ijzeren ringen aangebragt worden, zoodat het paard bij het poetsen omgewend kan worden.

De britsen voor de stalwacht, bevinden zich gewoonlijk in het portaal, of bij gebrek aan genoegzame ruimte in den stal, tot welk einde dan gewoonlijk 1 à 2 paardenplaatsen ingeruimd worden. Het spreekt van zelf, dat deze slaapplaatsen, door eene ledige plaats, van de paarden afgescheiden moeten zijn.

De stalgereedschappen, als: kruiwagens, bezems, schoppen, enz., worden het beste onder de trappen, in het portaal geborgen. De plaatsen der paarden worden doorlopend genummerd en aan den latierpaal, boven den zadel, is een klein zwart bordje, op hetwelk geschreven staat het nummer, de ouderdom en de afkomst des paards, alsmede de naam van den kavalierist die dit paard afgerigt heeft. Bovendien bevindt zich in den stal een groot bord, op hetwelk het reglement van de staldienst is aangeplakt.

Het witten der stalmuren is niet doelmatig, dewijl dit te verblindend voor de paarden is en daardoor ligtelijk oogziekten ontstaan. Eene ligtgele verw schijnt voor de binnenwanden het beste te zijn. Eveneens is het nutteloos het houtwerk in den stal, met kalk te witten, doordien de kalk met het hout zich slecht verbindt, spoedig afbladert en daardoor het geheel een onaanzienlijk voorkomen verkrijgt. Olieverw is wel

(1) De beste wijze om het paard aan de krib vast te zetten, is door twee lederen riemen, longes van touw of ijzeren kettingen, aan de twee ringen ter zijde van den halster aan te brengen; de einden daarvan doet men door twee groote, aan de krib bevestigde krammen loopen, en bezwaart men ze met ijzeren of houten klossen, om de longes steeds benedenwaarts te doen afhangen en voor te komen dat het paard zich met de beenen in dezelve verward. Nog beter is het, midden voor het paard een ijzeren staaf verticaal tegen de krib te bevestigen, langs welken een ring op en neder schuift, welke met een korte ketting aan den ring, achter in den neusrim geplaatst, wordt vastgemaakt. *Ver.*

goed, doch duur, doordien men het verwerk dikwijls moet vernieuwen, ten gevolge der nadeelige uitwerking van het ammoniak. De zolder laat men liefst bloot, want is hij geverwd, dan verzamelen zich tegen dezelve waterdruppels, die te zamen loopen en afdruipeu; is daarentegen het hout ongeverwd, zoo blijven deze druppels hangen en kunnen bij het luchten van den stal, opdroogen.

De ziekenstal is geheel afgezonderd van den hoofdstal gebouwd, of wel door scheidsmuren van dezen gescheiden. Deze stal bevat twee gedeelten, die elk eenen afzonderlijken ingang hebben, ten einde de aanstekende ziekten, als droest, vuren, schurft, enz., van de niet aanstekelijke af te scheiden.

Indien de ziekenstal een afzonderlijk gebouw is, wordt het gewoonlijk vierhoekig aangelegd, en indien het geheel vrij is gelegen, tegen de onmiddellijke uitwerking der noord- en noord-oosten winden beschermd.

De hoogte is minder dan bij de andere stallen, om daardoor, ook wanneer er slechts weinig paarden zijn, meerder warmte in den stal te kunnen houden; 5,45 à 5,77 el (11 à 12 voeten) is gewoonlijk toereikende. De plaatsen voor de aanstekelijke ziekten zijn 1,88 el (6 vt.) breed en met beschotten van elkander afgescheiden. Deze beschotten zijn, of tegen den zolder, of ten minste tot boven den kop des paards opgetrokken. De stroobakken onder de kribben, kunnen hier gemist worden, omdat de zieke paarden voortdurend op stroo staan.

Ten einde in den ziekenstal, wanneer alle plaatsen niet bezet zijn, den zieken paarden zooveel ruimte te geven als mogelijk is, zoo worden de latierpalen beneden de zadelknoppen of kapstokken, met eene ijzeren scharnier voorzien, zoodat het onderste gedeelte naar boven gehaald kan worden; indien men daar echter geen gebruik van maakt, wordt de paal in den grond met eene ijzeren schuif of grendel bevestigd. Om de latierboomen alleen met kettingen aan den zolder op te hangen, is niet aan te bevelen, omdat, gelijk boven gezegd is, de paarden zich aan deze kettingen ligtelijk beschadigen.

De vloer onder de paarden, wordt ook hier met alle voorzorgen voor eene goede afwatering, in klinkers gelegd.

Ook moet er voor een goeden luchtstroom gezorgd worden.

Met betrekking tot de inwendige inrigting der zieken-stallen, onderscheiden deze zich van de anderen door het volgende:

De eveneens bestraaete middengangen, behoeven slechts eene breedte van 5,14 el (10 vt.) voor twee rijen, en 1,88 el (6 vt.) voor eene rij paarden te hebben.

Tot beveiliging der zieke paarden tegen den togt, is het doelmatig bij den ingang een portaal te hebben, groot genoeg om daarin te plaatsen: de zoldertrappen, de britsen voor de stalwacht, de pompen en de stalgereedschappen. Deze inrigting is echter niet onmisbaar noodig.

Het bouwen van schoorsteenen, of stellen van kagchels in de zieken-stallen, is, uit hoofde voor brandgevaar, strijdig met de policie, en dus niet toe te staan. Ter bereiding der medicijnen en het warmen van water om de paarden te wasschen, zal ligtelijk in den omtrek der stallen, een geschikt lokaal te vinden zijn.

Daar men gewoon is de stallen, in welke paarden met aanstekelijke ziekten gestaan hebben, te witten, ter wegneming van de smetstof, en daar bovendien ruwe muren deze smetstof ligtelijk aannemen, zoo worden de muren der ziekenstallen inwendig bepleisterd. Soms kan het muurwerk onbepleisterd blijven, indien de goede hoedanigheid der bouwstoffen zulks gedooft. △

EPISODE

UIT DEN SLAG VAN PRUISSISCH-EYLAU;

ALS EENE BIJDRAGE TOT HET NUT EN DE NOODZAKELIJKHEID
DER INDIVIDUELE WAPEN-OEFENINGEN.

Het is vrij vreemd, dat in een leger, als het onze, waarbij zooveel goede krijgs bouwstoffen aanwezig zijn, waarin zoo veel goede wil heerscht, en waarbij het streven naar het verkrijgen van krijgswetenschappelijke kennis, zich niet minder dan bij andere legers doet kennen, daarin — zeggen wij — het invoeren van nuttige praktijken zoo langzaam gaat. In dit opzigt staan wij bijna op gelijken voet met het Fransche leger, alwaar eene doeltreffende en nuttige praktijk, slechts het praedikaat van Duitsch te zijn, moet hebben, om niet nagevolgd of ingevoerd te worden. Een te groot en te overdreven zelfvertrouwen op vroeger behaalden wapenroem en verkregen overwigt, zijn het, die den Franschen opper-officieren uit het oog doet verliezen, welke verhoogde kracht dengenen wordt toegedeeld, die met eene nieuwe schepping in het veld treedt. Bij ons moet dit wellicht worden toegeschreven aan de onverschilligheid eener klasse van officieren, die na hunne beste krachten in de lagere rangen, aan de zoogenaamde kleine dienst te hebben afgestompt, de kamerjas aantrekken als eene invloedrijker betrekking hun deel wordt.

De eervolle uitzonderingen, worden, ongelukkigerwijze, wel verre van door de groote massa nagevolgd worden, door deze als eene soort van lastige kameraden beschouwd. Het is waarheid: dat gedurige nieuwe, dat nimmer ophoudende oefenen in deze of gene taktische strijdvaardigheid, knaagt als een invretende kanker aan de gemakken des levens en aan het relief van reglementaire onfeilbaarheid! Zij die hunne bataillons, afdeelingen of regimenten, aanhoudend

oefenen, in goed te marcheren, goed te schieten, naar de nieuwe denkbeelden in verspreide orde te vechten, in het bajonnet-schermen, in het individueel rijden, doelmatig gebruik der wapens, velddienst, of in het algemeen in alles, wat niet regtstreeks door de antieke reglementen wordt voorgeschreven, worden onder te ambitieuze mannen gerangschikt, die eerder lastig dan aangenaam zijn. Gelukkig voor ons allen, dat wij nog eenige dergelijke slagtoffers van militaire geestdrift kunnen aanwijzen, waardoor de moed, voor 't minst bij ons blijft bestaan, dat het dezen gelukken mag, de overigen in hun ongeluk mede te slepen.

Wij weten het, dat wij door deze opmerkingen geenszins regtstreeks ons hof maken bij de voorstanders van het oude en gemakkelijke, bij de vrienden van rust en onverschilligheid; doch wij kunnen, wij mogen onze roeping niet uit het oog verliezen; wij mogen geen oneer doen aan onze, — geenszins gemakkelijke — eerste opleiding; — wij mogen onze soldaten-gevoelens niet verzaken. En zoo wij er onder mogten bezwijken, — zoo men ook den SPECTATOR ter eeuwige rust zoude willen bijzetten, dan blijven er belangstellende vrienden over, die het door hem opgestoken vaandel, op zijne lijkbaar zouden leggen, en hem de eer toekennen van dapper gestreden te hebben tegen de vijanden der zoogenaamde ambitie en emulatie.

Zoo is het ons b. v. onbegrijpelijk, dat niet al onze bataillons-, afdeeling-chefs, — ja alle onze generaals (namelijk die welke nog werkelijk troepen aanvoeren) met nadruk hebben gevraagd, om de taktische opleiding der troepen, in de geopende gevechts-orde, geheel te wijzigen, en daarbij eenheid en doelmatigheid in te voeren. Dat gedeelte der taktiek heeft groote vorderingen gemaakt sedert de eerste omwentelingsoorlogen, en is vooral in Duitschland zoo doeltreffend beoefend geworden, dat het meer dan zonderling mag toeschijnen, dat onze schreden daarin zoo langzaam vooruitgaan. Men stelle hier — en enkele onzer verdienstelijke hoofd-officieren, bevestigen dit luide en dikwerf genoeg — op den voorgrond, dat men, door een goed een doelmatig tirailleur-stelsel te beoefenen, de beste school volgt om den rekrut tot soldaat te scheppen. Daarin voor 't minst leert hij zijne roeping leoordeelen, — maakt hij kennis met het praktische beeld des oorlogs; terwijl alles wat met de tirailleur-oefeningen in verband staat, juist datgene is, waarin men de troepen moet opleiden, om er goede infanteristen, om er goede ligte kavalleristen van te vormen. Aan de eene zijde — oefening in het marcheren over verschillende terreinen, zonder den last van gepak en wapenen te gevoelen, — oefenen in het schieten en treffen, — oefening in het bajonnet-schermen. Aan

de andere zijde — vorming van goede individuele ruiters en doelmatig gebruik van de wapens te paard en te voet. Het eene kan niet zonder het andere gaan, en eene aanbeveling, om toch krachtadig aan het eerste de hand te leggen, zal van zelf de andere takken van soldaten-opkweeking bevorderen.

Zij die zich noch aan geest-, noch aan lichaams-inspanning willen overgeven, zullen tobben en roepen: waarom ons niet gehouden aan het bestaande (oude) reglement, waarom nieuwigheden in te voeren? Waarom de gelukkige tijd van kalmte en rust, die ons als nu wachtende is, te stooren? Wij, en velen met ons, antwoorden daarop: Mijne heeren! het is tot uw eigen voordeel, omdat die rust en kalmte overheerlijk voor het handelsleven, — maar doodelijk voor het soldaten-leven is. — Omdat het gedurig oefenen in nieuwe, nuttige, doelmatige en opwekkende krijgsgebruiken, den soldaat, die onder het eeuwige schouderen en presenteren van het geweer, de sabel trekken en opsteken, wacht betrekken en corvée doen, door verveling wordt geplaagd, op eene aangename wijze bezig houdt; omdat dit de eenige weg is, om niet dadelijk, bij den gesloten vrede, van de sluimering in den diepen slaap te geraken. Omdat de nieuwe oefeningen ook het denkbeeld wakker houdt, dat er, om goede oorlogs-soldaten te hebben, iets meer noodig is dan den soldatenrok aan te trekken en de knevels te laten groeijen; omdat dit — om hiermede vooreerst te besluiten — de beste en welligt de eenige weg is, waarop men den al te gemakkelijken en de afgestompte temperamenten naar het pensioenfonds kan leiden.

Zoo zien wij — om voorbeelden aan te halen — hier en daar werkelijk eenige verbeteringen in de tirailleur-oefeningen, het vormen en de aanwending van kompagnies-kolonnen, enz., beproeven; terwijl anderen het aanzien, het lief en aardig vinden, doch niet navolgen. Even zoo ziet men eenige afdeelingen of bataillons, de bajonnet-schermkunst en eigenaardige gymnastieke bewegingen invoeren, en de soldaten met geestdrift dezelve beoefenen, omdat de chefs die geestdrift aankweken; bij anderen haalt men de schouders op, noemt men die beoefening soldaten- en officieren-plagerij, waarvan het reglement niet spreekt, en verklaart ze als *totaliter* strijdig met hunne praktische inzichten en oorlogvoering: *Nota bene*, omdat de houding en regelmatigheid verloren gaat, zonder wezenlijk nut voort te brengen.

Zij echter, die over deze of gene zaken aldus oordeelen, zullen het ons niet ten kwade duiden, dat wij ons op de getuigenis van bevoegde beoordeelaars beroepen, om te bewijzen dat individuele wapen-geoefendheid, den soldaat noodzakelijk is. Tot dat einde ontleenen wij — in navolging van de *Allgemeine Militär-Zeitung* van 25 Maart 1859 — uit het Ber-

lijnsche tijdschrift für Kunst, Wissenschaft und Geschichte des Krieges, eene episode uit de beschrijving van den slag van Pruisisch-Eilau, door den Russischen generaal *Deni-Davidoff*. Wij hopen dat de navolgende schets, ons voorwoord zal regtvaardigen.

De tijding dat *Davoust* met zijn korps op marsch was, ten gevolge van het bevel, om zich bij het leger aan te sluiten, en, op den straatweg van Heilsberg gekomen, regts van den Bartensteinschen weg stelling te nemen, werd *Napoleon* overgebracht. Deze beval daarop dat het hoofdleger eveneens eene regtsche beweging zoude maken, om zich met het korps van *Davoust* in verbinding te stellen. Dit bevel ontving dadelijk een begin van uitvoering, doch nu begon het zoo sterk te sneeuwen, dat men geen twee passen voor zich kon uitzien. Het korps van *Augereau* verloor de directie en raakte daarbij zoover van de divisie *St. Hilaire* en de gezamenlijke kavallerie af, dat het in het oogenblik, dat de sneeuwjagt ophelderde, even onverwacht voor zich, als voor ons, digt voor de batterij van ons centrum zich bewoog. Zeventig vuurmonden braakten nu dood en verderf in de vijandelijke gelederen, en kletterend sloegen de kartetskogels tegen de wapenen, en verpletterden het vleesch en de beenderen dezer levende massa. In denzelfden oogenblik stortte het Moskowsche grenadier-, het Schlüsselburgsche infanterie-regiment, benevens de infanteriebrigade van den generaal *Somoff*, met geveld geweer op den vijand in. In den beginne wankelden de Franschen, doch kwamen spoedig tot bezinnen, terwijl zij ook nu tot de bajonnetten eene wanhopende toevlugt namen. Op deze wijze ontstond er een handgemeenschap zooals men het nog nimmer gezien had. Twintig duizend man kampten als woeden tegen elkander met het driekantig moordwapen. De beendigsten hielden zich staande, en doodden met hoopen, de niet minder hevig vechtende tegenpartij. Ik (de generaal *Davidoff*) was ooggetuige van dit ontzettend bloedbad, en kan met overtuiging beweerden, dat ik in de 14 veldtogten, die ik heb medegemaakt, nimmer zulk een moorddadig gevecht met blanke wapenen gezien heb. Gedurende een half uur tijds hoorde men in het centrum noch kanon-, noch geweervuur; het doffe gewoel en het matte geklikkak der dooreen gemengde duizende dapperen, die om den prijs der beendigheit en het leven worstelden en zonder erbarmen elkander nederstieten, kenmerkten de plaats van het gevecht. Op de hoopen lijken, werden nieuwe slagtoffers gestapeld, en bij honderden vielen de dapperen neder en vormden wallen van dooden en gekwetsten op het bloedig slagveld. Eindelijk behielden de onzen de overhand. Het Augereausche korps werd teruggeworpen, en door onze infanterie en toesnellende kavallerie van het centrum, door den prins *Gallizin* aange-

voerd, achtervolgd. De verbittering en woedende voortvarendeheid der onzen, grensde aan het ongelooflijke. Een onzer bataillons drong zelfs, in de hitte der vervolging, tot achter de vijandelijke stelling, en verscheen onverwacht bij de kerk, slechts 100 passen van de plaats waar *Napoleon* zich ophield. Het gevaar was dringend, doch daarmede nam deszelfs koelbloedige besluitvaardigheid toe. *Murat* en *Bessières* ontvingen mondeling het bevel, om met de divisien *Hautpoull*, *Klein* en *Grouchy*, op onze troepen, die het Augereausche korps met een luid hurrah! onophoudelijk vervolgden, in te houwen. Wilde men de overblijfselen van dat korps redden, voor het geval dat *Benningesen* eenen algemeenen aanval mogt ondernemen, dan moest deze beweging met spoed en geestkracht worden uitgevoerd. Meer dan 60 eskadrons zwenkten regts om het vlugtende korps, en storteden zich op onze gelederen. De schitterende *Murat*, met zijn theatraal kostuum, door een talrijk gevolg omgeven, druischte deze stormende 12,000 ruiters vooraf, en drong met geheven kling te midden van het bloedbad. Noch kanon-, noch geweervuur, noch de punten onzer bajonnetten, konden dezen moedigen aanval weerstaan; de Fransche kavallerie reed alles neder, doorbrak onze eerste slaglinie, tot aan onze tweede en reserve. Hier echter braken de Fransche gelederen, even als de baren der door den stormwind voortgezweepte zee tegen de rotsen van den beschermenden oever. De Franschen weken terug, want onze tweede slaglinie stond als geworteld, en ontving den aanval met kanon-, geweervuur en bajonnet. Nu kwam de beurt aan onze kavallerie, en deze liet zich niet wachten. De Franschen hadden eenen gevaarvollen weg terug te leggen, daar zij, door de onzen vervolgd, te gelijk bestookt werden door de eerste linie, die van den schrik bekomen, zich hersteld had en de Fransche ruitery mede tot in hare eerste stelling vervolgde. Deze werd nu overhoop geworpen door onze kavallerie, die daarbij veel geschut nam. In het vroeger vermelde hardnekkige bajonnetten-gevecht, en bij de daarop gevolgde kavallerie-aanvalen, sneuvelden de divisie-generaals *Hautpoull*, *Dahlmann* en *Desjardins*, terwijl de maarschalk *Augereau*, de divisie-generaal *Heudelet* en de brigade-generaal *Lochet*, gekwetst werden. Meer andere brigade-generaals en eene groote menigte staf- en hoofd-officieren ondergingen hetzelfde lot. Twee eskadrons grenadiers te paard, welke zich aan den staart der wijkende Fransche kavallerie bevonden, werden door onze kavallerie ingebaald, en tusschen onze eerste en tweede slaglinie nedergesabeld. Het 14de regiment infanterie van linie verloor al zijne officieren, terwijl er slechts 5 officieren van het 24ste regiment in leven bleven. Van het Augereausche korps (11,000 man) even als van de 3de kavallerie-divisien, waren slechts weinigen overgebleven. Zes adelaars bleven in onze handen.

Men zal ons na dit voorbeeld wel willen toestemmen, dat er gelegenheden voorkomen, waarin de oefeningen in het goed en doelmatig gebruik der wapenen, den soldaat en den aanvoerder nuttig kunnen zijn en iets bijdragen, tot het behalen van roem en wapeneer. Hiermede zullen wij vooreerst de pen nederleggen, met het vaste voornemen om haar niet lang te laten rusten; want alleen door onvermoeiden arbeid, zal zij eindelijk tegenstand en onverschilligheid overwinnen.

J. C. v. R.

LETRE

A

UN OFFICIER DE L'ARMÉE.

Courage ami!
L. G.

De hier volgende brief van den onzen lezeren bekenden Franschen schrijver, kwam ons opmerkelijk genoeg voor, om denzelve hier over te nemen. Hiermede voldoen wij aan een uitgedrukt verlangen, terwijl wij vermeenen, dat ook daardoor een tweeledig doel kan bereikt worden.

De Redactie.

Le découragement s'empare de vous; vos journées sont longues et fastidieuses, et vous n'avez même plus le courage de vous livrer à l'étude: est-ce bien vous qui m'avez dit cela? vous jeune homme de trente ans, qui jadis, plein d'énergie, parliez sans cesse des armées immortelles qui sont ensevelies dans les pays lointains? Alors, mon ami, nous étions de pauvres sous-lieutenants d'infanterie fiers de notre épaulette; toutes nos pensées étaient pour la guerre, nos causeries pour les soldats, notre espérance pour les rives du Rhin. Vous n'avez point oublié ces longues promenades que nous entreprenions: c'était pour nous préparer aux fatigues et vivre en toute liberté loin des hommes et des villes. Lorsque l'air pur activait notre sang, lorsque nul ne pouvait nous entendre, nous nous arrêtions sur le bord de quelque sentier solitaire, et là nous parlions de l'avenir.

L'avenir était bien beau pour nous: c'était une France heureuse et grande, c'était notre drapeau abritant tous les peuples (?!); c'était, si j'ai bonne mémoire, quelque chose de majestueux comme Austerlitz, et de grave comme Marengo. Notre sang circulait tout rapide à ces souvenirs, et nous nous pressions la main, écoutant si le bruit de canon de nous arrivait pas de quelque armée lointaine. Mais toujours c'étaient nos grands chemins

vides de soldats, le chant monotone des pères ou le tintement de la cloche du hameau. Après nos études topographiques, après de longues analyses des campagnes de l'empire, après quelques récits empruntés aux voyages de nos vieux capitaines, nous reprenions silencieusement la route de la garnison. Une fois, dans les Pyrénées, nous rencontrâmes, vous vous le rappelez, un paysan au maintien raide, qui salua nos épaulettes en portant la main droite à son béret. Cette journée fit époque dans nos souvenirs, car le montagnard était un ancien guide de l'Empereur. Longtemps nous causâmes avec lui, contents les uns et les autres, lui, de trouver de jeunes officiers pour l'entendre; nous, de trouver un Égyptien pour nous parler des Pyramides autrement qu'un docte de l'expédition. Je donnai ma pipe toute chargée à cet homme, en le priant de la conserver. Il me tendit la main, et nous quitta pour toujours. Voilà, mon ami, ce qui exaltait nos âmes: la guerre nous apparaissait sous toutes les formes, et l'événement le plus naturel était pour nous une pensée militaire: sur un mamelon nous placions la redoute, dans la plaine la cavalerie chargeait, et l'infanterie se formait en carrés; le paysan était un ancien soldat, et dans le moindre accident de terrain nous lisions quelques applications de guerre. Vous savez le dédain que nous éprouvions pour toutes les choses de la vie commune; la fortune nous paraissait moins précieuse qu'un sabre, et l'amour lui-même était impuissant pour nous faire sourire. Un voltigeur bien équipé, lesté et portant le sac, nous semblait mille fois plus aimable que la plus belle des jeunes filles. Aux tableaux éblouissants de couleur, nous préférions notre petit régiment en bataille; les spectacles, qui arrachaient des cris d'admiration à la foule, s'effaçaient à nos yeux devant les rapides mouvements de nos tirailleurs; les proclamations de l'Empereur, étaient toute notre poésie, et le clairon dans les bois résumait toutes les harmonies possibles.

De principes moraux nous n'en avions qu'un, c'était l'honneur; et notre politique, simple et naïve, consistait à rendre notre patrie la première parmi les nations européennes.

Lorsque j'évoque mes souvenirs, je ne puis m'empêcher, mon ami, de m'arrêter avec bonheur sur ce temps premier de notre service militaire. Souvent je cherche à démêler si parmi tant de nobles sentiments l'ambition ne s'était pas glissée. Eh bien! je dis: non, et cela bien franchement. Le soir, nous prenions place auprès d'une fenêtre, dans l'obscurité de votre chambre, et là, seuls avec nos pipes, nous parlions de nos pauvres soldats, de nos bons sous-officiers: celui-ci était malade, et nous formions le projet de l'aller voir à l'hôpital; celui-là était malheureux, et nous cherchions le moyen de lui faire quelques petits présents, sans blesser la susceptibilité militaire. Les heures s'écoulaient, et quelquefois la nuit

était close et le silence régnait partout lorsque nous nous séparions. Dites-moi, dans ces intimes causeries longues et mystérieuses, nous est-il jamais arrivé de faire un vœu pour les honneurs ou la fortune? Oh! non; c'étaient les flots du Rhin qu'il nous fallait, les plages de l'Adriatique et surtout les ossements de nos pères abandonnés aux champs de l'étranger. Chose merveilleuse! nous n'avions même jamais songé que *Hoche*, *Kléber*, *Desaix*, *Marceau*, *Dampierre* et *Osten* pouvaient renaitre, bien moins encore, les maréchaux de France et leur demi-royauté.

Il y a dix ans, je crois, et déjà vous commenciez à douter de l'avenir, il me prit la fantaisie de dire que la paix ne serait peut-être pas éternelle. Un homme qui adorait à deux genoux tout ce qui n'avait pas été souillé par le contact de l'aigle, et qui lançait anathèmes sur anathèmes contre la France antérieure à la sainte-alliance, nous manda devant lui: il en avait le droit. Cet homme nous affirma que le drapeau tricolore était un symbole d'anarchie, et que *Napoléon* l'usurpateur méritait notre haine; son discours fut terminé par la menace d'une prochaine destitution. Cet homme, mon ami, est comblé d'honneurs et de richesses, il occupe aujourd'hui un poste de confiance, et la cocarde tricolore brille sur sa tête. On nous disait cependant, lorsque nous étions en bas-âge, que la vertu recevait sa récompense et que le vice était flétri!

Ce sont là, mon ami, les choses qui ont porté le découragement dans votre ame, et mis sous vos yeux cet horrible spectre qu'on appelle le doute. Vous étiez homme d'honneur et vous êtes repoussé; il était malhonnête homme et il est honoré: alors, dans votre désespoir, vous croisez les bras et courbez la tête. Mais prenez y garde, vous allez devenir lâche, et votre vieille énergie va s'user à d'impuissantes récriminations; ne vous laissez pas abattre, redressez-vous et regardez.

Vous voyez toutes ces lignes qui se croisent et se confondent, elles sont couvertes d'hommes empressés qui se coudoient et se foulent aux pieds. Parmi ces lignes, distinguez celle qui est droite et mène au but: prenez-la, et marchez sans dévier. Vous rencontrerez les coureurs des autres lignes qui viendront vous froisser; arrêtez-vous un instant et prenez la défensive: les coureurs passeront au large. Les premiers jours vous serez pressé par la foule, renversé presque à chaque pas, mais relevez-vous, essuyez la fange de vos vêtements et continuez. Les coureurs vous insulteront; arrêtez-vous encore, et dites leur d'approcher: ils fuiront de nouveau. Peu à peu le chemin s'éclaircira, et, pourvu que vous soyez préparé à tout voir et à tout entendre sans émotion, vous arriverez sain et sauf; mais, de grâce, mon ami, si vous rencontrez l'apostasie couverte du manteau de la fidélité, souriez de pitié, si la prostitution prend le masque de la vertu, souriez; si la trahison joue le patrio-

tisme, souriez; souriez de la philanthropie salariée et de toutes ces fausses vertus qui brillent à la surface de la société. Le voyage sera long, peut-être, mais ayez courage et vous arriverez. Sur la route, nul ne vous tendra la main, parce que vous serez un incommode compagnon de voyage; alors faites bonne provision de philosophie d'abord, et puis de ce que je vais vous dire: une plume bien taillée et une bonne lame d'épée.

Ceci peut vous paraître singulier; mais, croyez-en un vieux voyageur qui connaît les défilés des montagnes; croyez-en un soldat qui sait que le factionnaire n'est point en sûreté s'il n'a baïonnette au bout du fusil et cartouche à la giberne. Avant de mettre le pied sur cette ligne droite que je vous indique, bouctonnez votre habit jusqu'au menton, prenez une épée d'une main et une plume de l'autre, et partez du pied gauche sans rompre d'une semelle. Marchez, marchez toujours, en choisissant des points intermédiaires pour ne point dévier, et je vous jure qu'à la deuxième étape la route sera libre devant vous. Vous jouirez alors d'un spectacle étrange: les coureurs des autres routes, au lieu de vous coudoier, salueront jusqu'à terre; il s'en trouvera même qui se diront de vos amis. — Marchez toujours, en les chassant du pied; et lorsque vous serez au but, reposez-vous: car vous serez bien fatigué.

Cette route, mon ami, est ouverte à tous les hommes, mais s'il est une carrière qui la rende plus facile, c'est la carrière des armes: ce n'est pas une vaine gloriole qui a fait donner le titre de noble profession à cette vie militaire, que l'on voudrait ternir, et qui sortira pure de toutes les luttes des partis. Les vieux chrétiens disaient que l'homme faisait son salut dans toutes les voies possibles, mais que le sacerdoce conduisait plus sûrement au ciel. Nous pouvons dire aussi que l'honneur est dans toutes les voies, mais qu'il est plus souvent dans le sillon que creuse le soldat. L'homme détaché des intérêts matériels de la vie a meilleures chances pour conserver le cœur, le premier de tous les biens. Ceci est grave, et il me serait pénible de penser que cette lettre, destinée à consoler, prend un caractère que je suis loin de lui imprimer: autant je voudrais éviter l'ennui pour vous et le déplaisir pour les autres, autant j'ai à cœur de dire la vérité.

Dans le monde, mon ami, chacun fait ses affaires, c'est à-dire s'enrichit et s'élève dans l'ordre social: or, pour faire ses affaires, il est difficile de ne pas déranger celles des autres; pour augmenter son bien-être, il est plus difficile encore de ne pas diminuer celui de ses voisins; pour se placer, enfin, il est presque impossible de ne pas déplacer quelqu'un. Alors quand un homme a fait ses affaires, il a dû sonder bien de plaies, assister à d'horribles agonies, et fouler aux pieds ses bonnes croyances de jeunesse. Peut-être dans le sourire des heureux trouveriez-vous toutes les larmes qu'ont versées malheu-

reux. Pour le soldat il n'en est pas ainsi : il reste pauvre toujours, mais sa pauvreté est pure : il avance lentement, mais sa petite place n'est point le prix d'une infamie.

Je sais que parfois, dans la solitude de nos garnisons, au milieu des ennuis de la paix, nous caressons des yeux la vie des autres : l'indépendance de l'artiste nous sourit, la gloire littéraire nous paraît sans mélange, la richesse du financier se montre à nous exempte de peines et de douleurs. Hélas ! si, par fatalité, l'occasion s'offre à vous d'approcher tous ces heureux du monde, arrêtez : car vos plus douces illusions s'effaceraient à l'instant. L'artiste a de longues heures de découragement ; il pleure, lui, aussi, la perte de ses espérances, et, seul dans son atelier, la tête dans les mains, pauvre et délaissé, il envie, croyez-le, l'air vivifiant que respire le soldat. De l'écrivain ne soyez pas jaloux : sa vie est rude, plus rude que celle de l'artiste. Je ne parlerai pas des rivaux qui l'écrasent sous leurs pieds, encore moins parlerai-je de cette prostitution de la plume qui a ravi à l'homme de lettres l'aurole qui brillait sur son front. Dans tous les déboires de l'armée, il n'en est pas de comparables à ceux qui viennent abreuver l'écrivain ; et puis, sachez-le, mon ami, c'est une grande bataille que celle de la publicité ; et si quelque volontaire devient maréchal de France, le lecteur, juge du combat, enterre bien des morts. Venez un jour vous asseoir à mon foyer, et vous entendrez les cris des blessés, les blasphèmes des vaincus et les orgueilleuses prétentions des triomphateurs : parmi les morts, il en est qui fussent devenus maréchaux de France, si le boulet ne les eût emportés à la première bataille ; parmi les chefs, il en est aussi qui eussent dû périr à la moindre escarmouche, si les balles n'étaient aveugles : là, c'est encore le hasard et la protection ; mais la protection prend ici le nom de camaraderie. Dans l'armée littéraire j'ai fait quelques campagnes, et simple soldat au commencement de la guerre, on voulut bien me mettre des galons au bras ; les généraux me firent bon accueil, et force avancement me fut promis. Mais, je vous le confierai, à vous seul, mon ami, ces généraux-là sont prodiges de promesses, comme nos généraux de guerre, et comme eux, ils sont égoïstes.

Il y a peu de jours, *Jules Janin* me disait encore que l'état de capitaine était bien beau. Voyez-vous cette illustration intelligente envier toute la poésie de cette carrière que vous dédaignez ? Une autre fois, *Alfred de Vigny* me parlait, tout ému, du temps où il vivait heureux et ignoré dans le silence d'un cantonnement ; *Armand Carrel* aussi conservait un bon souvenir de ses longues étapes et de sa vie militaire. Dans tous les rangs de la société, j'ai rencontré des hommes qui ne savaient se défendre d'un bonheur inexprimable à la vue de l'uniforme qu'ils avaient porté.

De ceci, ne concluez point contre la vie littéraire : car il n'est rien de plus beau, après l'homme qui agit, que l'homme qui pense : le soldat agit, l'écrivain pense.

Je ne chercherai pas à vous démontrer que la joie du financier est menteuse souvent : outre les soucis matériels dont il est entouré, il a un ennemi cruel qui l'étouffe, le poursuit nuit et jour et s'empare de toutes ses facultés : c'est le calcul. L'homme d'argent calcule la poésie, la musique, l'espace.... et que ne calculerait-il pas, lui qui a calculé la femme dans sa jeunesse, sa patrie dans l'âge mur?... Ne parlons pas de lui.

Gardez-vous de jeter les yeux sur la société pour y trouver une place plus belle que la vôtre ; car tous ces hommes dont vous enviez le sort sont peut-être plus malheureux que vous ne l'êtes.

Mais leur dédain vous revolté, dites-vous ? Leur dédain n'est qu'affecté, soyez-en sûr, et de toutes sortes, partout et en tous lieux, ils rendent hommage à l'habit que vous portez. Ces moustaches, dont la bourgeoise se décore en temps de paix, c'est pour emprunter une physionomie guerrière ; ces beaux uniformes civils qui se jouent dans nos bals sont une imitation des vêtements du soldat ; ces nœuds de ruban à toutes les boutonnières sont encore un hommage à l'armée : chacun voulant paraître homme d'honneur et de bravoure, nous vole notre figure et notre habit.

Ne croyez donc plus à leurs paroles lorsqu'ils affecteront indifférence pour l'armée : car tous leurs actes extérieurs démentent ce qu'ils disent.

Nous sommes arrivés au point le plus délicat de cette lettre. Vous m'avez écrit que l'état militaire devait cesser, parce que toute guerre était désormais impossible. La guerre, vieille comme le monde, ne finira qu'avec le monde. Ces espérances de paix qui bourdonnent à vos oreilles, on le prononce depuis des siècles, et, depuis des siècles, les passions humaines leur donnent de sanglants démentis. Lorsque le *Christ*, ce Dieu pacifique, fit disparaître le génie païen qui sacrifiait aux divinités guerrières, les apôtres proclamèrent la paix éternelle. Hommes simples et naïfs qui voulaient réunir tous les peuples, et qui ne savaient pas que le seul lien des sociétés, le seul legs des générations aux générations, c'est la guerre, la guerre qui met les hommes en contact, et apprend au pauvre que le riche est mortel, et au riche que le pauvre est utile.

Les doctes et les poètes vous ont parlé du chœur dans la civilisation grecque, de l'hymne dans la civilisation chrétienne ; ils vous ont fait admirer l'architecture gothique, s'appuyant sur le pilier bysantin. Vous vous êtes surpris à écouter les doctes et les poètes, et vous vous êtes assis, avec la Vierge, sous le porche du monastère, et vous avez oublié la vie réelle pour la mélodie. Mais, pendant que vous vous livriez à l'ad-

miration de l'art naissant, venaient les Francs, les Bourguignons, les Belges et les Goths; ils entonnaient le chant de guerre, et leurs mâles accents étouffaient le lai des bardes et l'hymne des chrétiens: c'était l'enfance de la société, et sa première leçon fut une leçon de guerre.

Cependant cette société toute meurtrie sort de ses langes, et l'alliance de l'église et de la féodalité vient donner au clerc belle occasion de réciter de pacifiques discours: c'est alors l'éloge de *saint Bernard* et l'émancipation des communes; et, pendant que le clerc parle des douceurs de la paix et des charmes de la poésie, les croisades, la bataille des Bovines, la guerre des Albigeois et la prise de Constantinople, prouvent que les promesses pacifiques ne sont que des mensonges. Ces légendaires du moyen âge, devenus avocats de nos temps modernes, sont moins généreux que leurs aînés: ils insultent nos guerriers, tandis que *Rolland* trouvait un poète pour chanter *Roncevaux*.

Ce que les hommes appellent la paix, ils devraient le nommer suspension d'armes ou trêve: la paix n'existe pas et ne saurait exister. Lorsque des procureurs ou des fabricants viennent parler à la tribune des intentions pacifiques de l'Europe et demander le désarmement, n'y voyez que l'intérêt personnel.

A Campo-Formio et à Rastadt, nous fîmes la paix avec tout le continent; les procureurs et les fabricants parlèrent de désarmement, et ne virent pas que cette paix n'était qu'une trêve: une année après la guerre était devenue générale, et la Russie entra en ligne pour la première fois. Après Marengo, Zurich et Hohenlinden, un nouveau traité de paix fut signé: cette fois encore les procureurs et les fabricants parlèrent d'un désarmement: ce n'était qu'une trêve de trois ans. Après Waterloo, il y eut encore une longue paix, que nous pourrions appeler trêve de vingt années: car cette paix reposait sur un traité qui a été modifié, s'il n'a été brisé. Ne pouvant envisager cette question sous son véritable point de vue, je l'abandonne à votre sagacité, et vous prie seulement de lire l'histoire du dix-neuvième siècle.

Interrogez l'histoire ancienne aussi, et demandez lui de philosophiques enseignements: là, vous verrez *Alexander* et *Cesar*; *Alexandre*, traversant l'Hellespont, combattant au bord du Granique, allant de contrées en contrées, préparait la civilisation romaine: *Cesar*, gouvernant les Gaules en l'Illyrie, passant en Grèce et défiant Pompée dans les plaines de Pharsale, préparait la civilisation chrétienne. *Napoléon*, enfin, préparait la civilisation moderne, lorsqu'il marchait du Pont d'Arcole à Waterloo. L'œuvre d'*Alexandre* et celle de *Cesar* fut accomplie: celle de *Napoléon*, par de fabuleuses calamités est restée inachevée: le héros le proclame lui-même, à Sainte-Hélène, par une grande parole que vous savez! Il a donné cinquante ans à l'Europe pour changer de face, et depuis lors, nous avons compté bien des jours.

Ne vous laissez donc pas aller au découragement, et lorsque vous sentirez votre espérance s'évanouir, écoutez une voix qui part de l'Océan: c'est l'ombre de *Napoléon* qui vous promet la guerre?

JOACHIM AMBERT.

DENKBEELDEN

OVER

DE TAKTISCHE AFRIGTING DER KAVALLERIE.

Na het Pruisische, Fransche, Engelsche en Oostenrijksche reglement met het onze te hebben vergeleken, is mij de volgende afrigting, waarvan hier een kort overzicht zal gegeven worden, het doelmatigste voorgekomen.

Men begint met de rekruten, door eenige weinige, doch doeltreffende gymnastische oefeningen, vlug, los en sterk te maken.

De exercitiën te voet en de handgrepen der wapens moeten, zooveel mogelijk, met die te paard overeenkomen; zoodat de beweging met de sabel of lans, en de ladingen op tempo's en tellen uitgevoerd, te paard zijnde, slechts op het kommando uitgevoerd behoeven te worden. De gewone pas moet geheel afgeschafft worden.

Voor de rijkunst zoude men de grondbeginselen van het Pruisische reglement van 1825, goed vertaald, duidelijk en eenvoudig zamengesteld, van korte en zooveel mogelijk Hollandsche kommando's voorzien, als zeer doelmatig kunnen beschouwen, om tot grondslag van de school des ruiters te dienen.

Voor de pelotons-school en eskadrons-school en de evolutiën is mij het nieuwe Fransche reglement, met eenige wijzigingen, vereenvoudiging en mindere bewegingen, als het doelmatigste voorgekomen, vooral ook, omdat de meeste grondbeginselen in het uitvoeren der bewegingen met het thans nog bestaande reglement overeenkomen, en alzoo zeer gemakkelijk geleerd kunnen worden.

De bewegingen welke een peloton, een eskadron, één of meer regimenten kunnen uitvoeren, bepalen zich tot:

1. De formatiën in kolonne.
2. De marschen in kolonne.
3. De formatiën in bataille.
4. De marschen in bataille.

Verdeelt men nu de pelotons-school, de eskadrons-school en de evolutiën in vier artikels, dan heeft men van zelf eene geregelde verdeling.

Alle deze bewegingen moeten met den aard van het wapen overeenkomen, dat is: zij moeten niet te zamengesteld zijn; door

geene overbodige, maar toch voor den man en pelotons-kommandant, zeer duidelijke kommando's worden uitgevoerd.

SCHOOL DES RUITERS.

De school des ruiters moet ten doel hebben: om in den kortst mogelijken tijd bruikbare kavalleristen te vormen, die op den zadel en door middel der stang, hunne paarden in alle rigtingen en gangen kunnen besturen, en hunne wapens weten te behandelen.

De reden waarom men bruikbare ruiters in den kortst mogelijken tijd moet vormen, is, omdat de lotelingen slechts een of twee jaren onder de wapens blijven en men nimmer weet, hoe nabij de oorlog in tijd van vrede is, en wat er gebeuren kan.

Heeft men nu eenmaal bruikbare ruiters en blijft er tijd over, dan kan men ze in de rijkunst en den wapenhandel meer volmaken: de school des ruiters moet dus aan beide oogmerken voldoen. De kortste en duidelijkste weg zal voorzeker de beste zijn.

De individuele bewegingen moeten in weinige woorden, zonder het waarom er bij te voegen, verklaard en door duidelijk en korte kommando's uitgevoerd worden; zoodat de man weinig heeft te onthouden en de instructeur meer op de houding des ruiters en het besturen van het paard kan letten, dan hij zich met de kommando's heeft te bemoeijen.

Men plaatst den rekrut onmiddellijk op den zadel; dit wint tijd uit, daar hij dan al dadellijk op het voorwerp rijden leert, waarop hij moet kunnen rijden; als men dit onderwijs op de deken aanvangt, dan moet de man later weder eene andere houding aannemen, en eene nieuwe wijze aanleeren om te paard te komen.

De school des ruiters zou men in vier lessen kunnen verdeelen, waarvan de twee eerste zoodanig moesten ingerigt zijn, dat men eenen bruikbaren kavallerist in dezelve kon vormen, terwijl de derde en vierde les tot eene hoogere opleiding zouden moeten dienen, waarin de redenen der bewegingen zouden kunnen verklaard worden.

In het eerste gedeelte der eerste les, laat men de ruiters niets doen dan stappen, draven en den sterken draf uitvoeren, en zulks in de eerste stelling der trensteugels (zijnde de tweede alleen noodzakelijk voor den meer geoefenden ruiter, om jonge paarden af te rigten; deze wijze van besturen komt dus in de derde les voor); de ruiters zijn zonder sporen en stijgbeugels, zoolang tot zij eenige vastheid verkregen hebben, als wanneer men tot het tweede gedeelte overgaat, waarin met stijgbeugels gereden en de bewegingen met éénen regts, links, regts-om-keert, links-om-keert, enz., uitgevoerd worden. In de tweede les leert de ruiter het paard met de stang besturen. In de derde en vierde les wordt een kunstiger wijze van besturen op trens en stang geveegd.

De eerste les moet alleen ten doel hebben, om de ruiters houding te geven en het evenwigt te doen verkrijgen; eene naauwkeurige besturing der paarden kan hier niet geveegd worden. Zoodra men dit doel bereikt heeft, gaat men tot de tweede les over, waarin eigenlijk de ruiter zijn paard moet leeren besturen, waarna men tot de *pelotons-school* overgaat, om daarna, zoo er tijd over blijft, tot de derde en vierde les terug te keeren.

DE PELOTONS-SCHOOL.

Het sluiten in de gelederen, beugel aan beugel, of knie aan knie, is mij altijd te gedrongen voorgekomen; het belemmert de vrije bewegingen van het paard, alsmede de goede besturing, waardoor gedrang ontstaat, hetwelk altijd het verlies der rigting en eene golvende beweging in de frontmarschen ten gevolge heeft.

Het welgelukken van eenen aanval, hangt veel af van de snelheid waarmede dezelve uitgevoerd wordt; iets dat voorzeker door gedrang niet zal bevorderd worden.

Het Engelsche kavallerie-reglement heeft de tusschenruimte op nagenoeg 6 oude duimen bepaald.

Een ooggetuige heeft mij verklaard, dat hij een Engelsch regiment kavallerie eenen aanval heeft zien uitvoeren, die niets te wenschen overliet; de snelheid, de rigting gedurende den aanval en de rigting na denzelfden, waren uitmuntend.

Evenwel komen mij 6 oude duimen wat te veel voor; eene hand breed, of een N. palm zou voldoende zijn.

De afstand van het eene gelid tot het andere (2 voet) is te klein, beter zal het zijn om denzelfden op een Ned. el te bepalen. Het opmarcheren en afbreken zouden, volgens het nieuwe Fransche reglement, moeten uitgevoerd worden, doch de kommando's moesten duidelijker zijn.

Om, met eenen marcherende, met tweeën, en daarna met vieren op te marcheren, zou ik, om den manschappen allen twijfel te benemen of zij links of regts moeten opmarcheren, kommanderen: Links of regts marcheert tweeën of vieren; of links of regts formeert peloton. De man is dikwijls vergeten, welke vleugel voor is, waardoor, vooral bij nachtmarschen, verwarring kan ontstaan. Voorwaarts in bataille, door dezelfde bewegingen als: formeert het peloton uitgevoerd wordende, zoo zou men deze beide bewegingen tot ééne beweging vereenigen kunnen. In ons reglement is het geval niet voorzien, wanneer men in kolonne met 2 of 4 marcheert, en dan terug moet marcheren en vervolgens deploijeren. In mijne handleiding is de wijze aangeduid, hoe zulks geschieden kan. Deze beweging heb ik in der tijd door mijne kompagnie doen uitvoeren, en er niets moeilijks in gevonden. Daartoe moet men kommanderen:

Links of regts achterwaarts formeert peloton! Indien men eenige ruimte tusschen de ruiters laat, dan is de schuinsche marsch, volgens het Pruissische reglement, doelmatiger; men stelt namelijk de paarden half links-om, in plaats van een vierde; dit bespoedigt later de formatie en het afbreken van het eskadron.

De zwenkingen op eenen beweegbaren spil, komen mij volgens het nieuwe Fransche reglement het doelmatigste voor, omdat dezelve sneller zijn en men minder terrein noodig heeft. Om den frontmarsch en de zwenkingen met gelederen van pelotons en met geopende rotten te beginnen, of de rijen te doen openen of sluiten gedurende den marsch, is slechts tijdverlies; dat men in den stap en draf met voordacht misslagen doet begaan, is iets anders, en komt mij doelmatiger voor; dit oefent de manschappen in de wijze, waarop zij de misslagen moeten leeren herstellen.

Het tirailieren en den aanval zouden volgens de regelen moeten geschieden welke in mijne handleiding voor exercitien en evolutiën zijn opgegeven; deze wijze komt mij meer overeenkomstig met het tirailieren tegen den vijand voor; om de tirailleurs, met de karabijn gewapend, met de sabel in de hand, te doen tirailieren, dit komt mij geheel ondoelmatig voor; zulks heeft ook niet volgens het Pruissische reglement plaats. Het laden en vuren te paard is reeds moeilijk genoeg.

Dat men bij den aanval trapswijze de snelle gangen aanneemt, is goed, doch ik heb geen redenen kunnen vinden, waarom men bij de exercitien, meer dan 50 ellen in den galop moet afleggen; voor den vijand worden de gangen geregeld naar de vermoeidheid der paarden, het terrein en de omstandigheden.

ESKADRONS-SCHOOL.

Het is mij niet noodzakelijk voorgekomen om de opvolgende rigting der pelotons, tot eene afzonderlijke oefening te maken, omdat deze oefening bij de formatiën in bataille, gaande weg plaats kan hebben.

Het formeren van de kolonne met afstanden, door de beweging van de pelotons regts of links, zoude onder een nommer gebragt moeten worden.

Daar de kolonne altijd in beweging gesteld moet worden, zou kommandeert men bij voorkeur: Voor = waarts! en zeer zelden halt om de kolonne daarna weder in beweging te stellen; dit vertraagt en is niet overeenkomstig met den aard van het wapen.

Zoude men ook niet die processie-bewegingen van pelotons regts naar de linkerhand of achterwaarts naar de linkerhand! zeer voegzaam weg kunnen laten?

Moet de kolonne links gedirigeerd worden, dan kommandeert men: pelotons links! moet de kolonne regts gedirigeerd worden, dan kommandeert men: pelotons regts! het is onverschillig of de linker vleugel aan het hoofd is of wel de regter.

Moet men eene marcherende kolonne met afstanden regts of links in bataille formeren, dan kommandeert men: pelotons links! of regts! en halt! of voorwaarts! in plaats van eerst de kolonne halt te doen houden, en daarna in bataille te formeren; dit vertraagt en is ook niet overeenkomstig met den aard van het wapen.

Het formeren van het eskadron en het voorwaarts of achterwaarts in bataille formeren, geschiedt volgens dezelfde beweging, en kan dus ook onder hetzelfde nummer gebragt worden.

De eskadrons-kommandant kan immers zijn eerste peloton halt doen houden, als hij verkiest.

Om voorwaarts in bataille te maken, zoude men moeten kommanderen: links formeert eskadrons! Om voorwaarts in omgekeerde orde in bataille te maken: Regts formeert eskadron!

Om op het achterste der kolonne achterwaarts in bataille te maken, kommandeert men: Links achterwaarts formeert eskadron! en om achterwaarts in omgekeerde orde te komen: Regts achterwaarts formeert eskadron! De woorden links en regts laten niemand een oogenblik in twijfel, naar welke zijde hij heen moet, zoodat er geen verwarring bij de formatie kan plaats hebben. Het ineensmelten van de beweging formeert eskadron en voorwaarts in bataille, zou eenig nadeel bij de evolutiën kunnen opleveren, ware het niet, dat het woord *deploijeren*, in plaats van het woord *bataille*, bij alle voorwaartsche of achterwaartsche formatiën in bataille, gesteld is, welk kommando door de eskadrons-kommandanten achtereenvolgens herhaald wordt. De kommandant van het eerste peloton weet derhalve, dat hij, na eenige passen, halt moet houden, terwijl daarenboven het algemeen kommando aan ieder officier de beweging duidelijk genoeg voorstelt.

De contra-marsch voor een of meer eskadrons, moet met vieren geschieden; het eerste gelid maakt met vieren regts, het tweede met vieren links; op het kommando voorwaarts, wendt het eerste gelid regts-om-keert op eenen beweegbaren spil, en het tweede links-om-keert; op het kommando front, maakt het eerste gelid met vieren links, en het tweede met vieren regts.

De schuinsche marsch kan door den afzonderlijken schuinschen marsch, of door den marsch met afdeelingen plaats hebben.

Daar de wijze om zich in orde van manoeuvre te bewegen, voor de kavallerie op ongunstig terrein zeer doelmatig is, zoo zal men dezelve met de gewone wijze van evolutioneren kunnen verbinden, ten einde er naar omstandigheden gebruik van te maken.

De terugmarsch der geslotene kolonne, moet door den contra-marsch met vieren, doch bij voorkeur door het omkeeren met pelotons plaats hebben.

Om de kolonne met afstanden links of rechts in bataille te formeren, kommandeert de kolonel: pelotons links of rechts en marsch! Moet men zich nauwkeurig tusschen twee gegevene punten instellen, zooals op groote wapenschouwingen, dan kan de kolonel de kolonne doen halt houden en vooraf kommanderen: Guides == rigt u! Dit kommando kan men ook doen als de kolonne in beweging is, indien de guides niet gerigt waren. Voor de beweging van ter rechter of linker zijde in bataille, blijft het bestaande kommando.

Om voorwaarts in bataille te maken, kommandeert de kolonel: Links of rechts deploijeren en marsch!

De eskadrons-kommandanten herhalen deze kommando's.

Om achterwaarts in bataille te maken op het achterste der kolonne: kommandeert men: Links of rechts achterwaarts deploijeren! De eskadrons-kommandanten kommanderen eerst: peloton links of rechts-omkeert! en dan rechts of links deploijeren!

Door deze verschillende kommando's blijft er geen oogenblik twijfel over, omtrent de soorten van formatie in bataille, noch omtrent de zijde waarheen men zich moet dirigeren.

Om de zamengestelde evolutien uit te voeren, kommandeert men, als b. v. de eene helft der kolonne links van directie veranderd heeft: Pelotons links en rechts deploijeren == marsch!

De eskadrons die voorwaarts deploijeren, maken pelotons rechts- of links-om-keert; zoodra het eerste peloton van het volgende eskadron in linie getreden is.

Om b. v. op het 5^e eskadron voorwaarts of achterwaarts in bataille te maken, kommandeert men: Op het 5^e eskadron links deploijeren; of op het 5^e eskadron links achterwaarts deploijeren.

B. VAN MERLEN,
Ritmeeester.

NOTA. In een volgend N^o. zullen de evolutien en de wijze van manoeuvreren, alsmede het gebrekkige van ons reglement, door eenige vertaalde artikels van den generaal *Marbot*, meer ontwikkeld worden.

KRIJGSKUNDIG LETTERNIEUWS.

Bijdragen tot de krygskunst, inzonderheid tot de versterkingskunst en hare geschiedenis. Eerste bydrage, memorie over de versterkingskunst, bevattende de ontwikkeling van krachtige verdedigingsmiddelen; door W. F. CAMP, 2de Kaplⁿ.-ingenieur. Te Vlissingen, by WEDTS DE SWART, 1858.

In eene opdracht aan Zijne Koninklijke Hoogheid den Prins van *Oranje*, geeft de schrijver te kennen, dat het bovenal zijne aandacht en belangstelling opgewekt heeft, het weinig voordeelige van den toestand, waarin zich de meeste, op eenen lagen horizont gebouwde vestingen bevinden, zoo met opzigt tot de vorderingen der krygswetenschap en de leer der moderne ingenieur-school, als ten gevolge der aanneming van zeker beginsel, nopens het schijnbaar vermogen van inondatiën en watergrachten; op grond waarvan de profielen der werken door watergrachten of inondatiën omgeven, meestal van geen aard zijn om het uitzigt op eene langdurige verdediging op te leveren. — Dit gevoelen zegt de S. meer uiteen te zullen zetten en de middelen aanwijzen, om zonder de krachten van den Staat te boven te gaan, gaande weg tot belangrijke verbeteringen te geraken; verbeteringen die op de onschendbaarheid des dierbaren geboortegronds, eenen heilzamen invloed kunnen uitoeffenen.

In eenige voorloopige bemerkingen (pag. 5—25) vermeent de S. de nadeelen der tegenwoordige vestingfronten, voornamelijk te vinden:

1°. In het ondoelmatige profiel van, op lagen horizont, met watergrachten en inondatiën omgeven, gebouwde vestingwerken, en

2°. In de magt welke de belegeraar heeft, om zoo gemakkelijk het geschut op de walgangen te vernietigen en door zijn kanon- en tirailleurvuur, den bedekten weg en het inwendige der werken, zoo onveilig te maken, dat den belegeraar zulk een bepaald overwigt wordt gegeven, dat het nemen eener versterkte stelling, niet meer tot die groote militaire operatiën beschouwd mag worden te behooren, waarmede zich eertijds een talrijk leger, soms jaren lang, dikwijls vruchteloos, bezig hield.

Deze nadeelen poogt de schrijver weg te nemen, door de gevoelens van *Montalembert*, *Carnot*, *Choumara* en *Merkes*, te wijzigen en met zijne eigene denkbeelden té vereenigen.

De memorie is verdeeld in vier hoofdstukken.

1° HOOFDSTUK. *Grondbeginsel waarop de ontwikkeling van krachtige verdedigingsmiddelen berust.*

Dit grondbeginsel is voornamelijk de onderlinge onafhankelijkheid der *escarp-muren* en *borstweringen*, welke verkregen wordt door op *zich-zelf staande* of *niet belaste muren*.

2° HOOFDSTUK. *Toepassing op den hoofdwal; voordeelen die daaruit voor de verdediging ontstaan.*

In den aanvang van dit hoofdstuk (pag. 46—49) somt de S. alle de hoofdvereischten op, waaraan de verdedigingsbeschikkingen moeten beantwoorden, ten einde geschikt te zijn

om den belegeraar het algemeen erkend overwigt, van den aanval boven de verdediging te ontnemen. Daarna worden de voordeelen van de geïsoleerde muren met overwelfde contreforten, boven de algemeen aangenomene revetements-muren, nader ontwikkeld, en dit besloten met de aanmerking, dat het beginsel der geïsoleerde muren, met overwelfde contreforten, niet nieuw is, maar afkomstig van de oudste tijden, van de Romeinen (ongev. 38 j. v. c.) De S. haalt als treffend bewijs daartoe aan, de zoogenaamde Romeinsche burgt te Leyden. (pag. 75).

Vervolgens beredeneert de S. de grootte van een front, hoofdzakelijk gebazeerd op verdediging met kanonvuur, en daarna de betrekkelijke grootte van de deelen eens fronts (pag. 81); de inrigting der kazematten (pag. 86) waartoe de overwelfde contreforten zulke goede gelegenheid geven, enz. — In navolging van *Choumara*, geeft de S. aan de bastions-facces den gebastionneerden vorm, met dat verschil dat hij het tracé zoodanig inrigt, dat de bressen in de schouderhoeken, zoolwel als in de saillanten, kunnen verdedigd worden. De retranchementen in de bastions, verkrijgen den getenailleerden vorm en zijn in te rigten voor buiten- en binnen-verdediging. De tenaille behoudt denzelfden vorm als bij *Choumara*, doch wordt door den S. tegen de aanvallen de *vive force* in het front gesloten door eenen redanvormigen geïsoleerden muur, met overwelfde contreforten. (Pag. 117.)

In de gracht legt de S. even als *Choumara*, eene glacis-vormige verhooging om de muren des hoofdwals te dekken, en den vijand te noodzaken zijne bresbatterijen op deze verhooging aan te leggen. De schrijver brengt echter eene verandering in het profiel van dit glacis aan, om den vijand het afschieten der kruin te beletten, gelijk zulks bij het profiel van *Choumara* zoude kunnen geschieden, en geeft voor de inwendige bekleding van dit glacis, de voorkeur aan rijswerk, boven een gemetseld revetement.

5° HOOFDSTUK. Toepassing op de buitenwerken, enz.

Eerst geeft de S. eene beschrijving van de vereischten waaraan buitenwerken moeten voldoen; past vervolgens deze redenering toe op de contregarden vóór de bastions en ravelijnen, op het ravelijn en ook op den bedekten weg en het glacis. — Bij alle deze werken zijn wederom die van *Choumara* ten grondslag genomen, doch hunne tracés gewijzigd, naar de geuite denkbeelden des Schrijvers, om beter aan eene goede verdediging te beantwoorden. De S. eindigt dit hoofdstuk, met ten sterkste aan te bevelen het beplanten en bepuinen der drooge grachten en glacis, en in het algemeen zulke gedeelten, in welke de vijand saperen moet of uitgravingen moet bewerkstelligen, om zijne logementen te maken (pag. 126—148).

4° HOOFDSTUK. Toepassing op natte grachten en de tracés van oude vestingen.

In dit hoofdstuk ontwikkelt de S. zijne denkbeelden omtrent het schijnbaar vermogen dat inondatiën en watergrachten, met de tegenwoordige bestaande profielen der werken, voor de verdediging hebben.

Wanneer, zegt de S. (pag. 149) in de watergrachten geene *manoeuvres d'eau* daargesteld kunnen worden, maar de grachten met staande wateren gevuld zijn; dan moet men het daarvoor houden, dat drooge grachten meer voordeelen dan de natte grachten aanbieden, in welk jaargetijde de belegering ook plaats hebbe.

Alleen eene *manoeuvre d'eau* zoude des noods kunnen opwegen tegen de voordeelen die drooge grachten, ten opzichte der communicatiën, enz., opleveren. De nadeelen der natte grachten zijn (pag. 130) de moeilijkheid en later de onmogelijkheid der communicatiën naar buiten, die steeds over bruggen moeten plaats hebben, welke bruggen zoo gemakkelijk door den vijand kunnen vernield worden. Verder doen de natte grachten, bij gewone bomvrije verdedigingswerken, meestal één étage-vuur minder ontstaan en kan men des zomers niet eens eene volkomene rasante verdediging verkrijgen. — Bij staande watergrachten en het gewoon profiel, zal men, strikt genomen, niet stellig tegen het escaladeren beveiligd zijn, want hoe weinig moeite toch wordt er vereischt, om een rijsen roosterwerk, met rijslagen bedekt, in de gracht te brengen, gelijk men bij het bezinken van rijsen stukken gebruikt; en kan alsdan het beklimmen van den bekleedingsmuur, wiens kruin boven dit vlot, gewoonlijk niet meer dan ongeveer 5 ellen is, bij eenen ondernemenden vijand, zoo veel zwaarigheden ontmoeten? — Het grootste nadeel der stille watergrachten, bestaat echter bij vriezende weder, als wanneer de bekleedingsmuur doorgaans niet meer dan 2 à 3 ellen boven het ijs verheven is. Door den vijand wordt men, wanneer hij meester der buitenwerken is, belet om deze grachten open te houden (pag. 131). Wij leven zegt de S., trouwens in tijden, dat men het barre winter-saizoen geenszins ontziet, niet slechts om in het open veld te vechten, maar om gewigtige belegeringen uit te voeren; en dit jaargetijde biedt althans bij vestingen met watergrachten, den belegeraar groote voordeelen aan. «Vele voorbeelden zullen wij,» zegt de S. (pag. 131), «niet behoeven aan te halen, wat een winter-oorlog in dit geval voor noodlottigs kan opleveren; — elk Nederlander weet het immers, hoe het Fransche leger, in het laatst der voorgaande eeuw, over bevrorene inondatiën, grachten en rivieren, tot in het hart van Nederland wist door te dringen; men zal dienvolgens zich wel overtuigd willen houden, dat het hoogst noodig is, ook ten deze in de bestaande gebreken te doen voorzien.»

Om hierin bij nieuwe werken, met de minste kosten voor de verdediging, de grootste voordeelen te erlangen, vermeent de S. (pag. 132), daartoe van het volgend beginsel te moeten uitgaan, namelijk: *des zomers drooge en des winters natte grachten te bezitten.*

Hiertoe stelt de S. voor, den bodem der gracht te leggen op 2 à 3 palmen boven zomerpeil, in plaats van 2 el beneden dat peil, gelijk gewoonlijk geschiedt, als wanneer de grachten des zomers droog en des winters met 2 à 3 el water gevuld zullen zijn. Verder de muren en het relief des hoofdwals naar evenredigheid te verhoogen, waardoor men ook des winters den vijand noodzaken zal, tot de gevaarlijke en moeilijke daarstelling van bresbatterijen. De benodigde grond wordt getrokken uit eene verbreding der grachten, enz.

De grond of het terreplein achter de geïsoleerde muren, op een lagen horizont, moet op gelijke hoogte des grachtbodems gelegen zijn, om des zomers een dubbel étage-vuur achter deze muur te erlangen, en des winters bij natte grachten een enkel vuur, daarbij zorg dragende, den zool van de bovenste embrasure in den muur, boven het hoogste winterpeil aan te leggen.

De benedenste schietgaten laat men bij een beleg in den win-

ter, even als in tijd van vrede, toegemetseld; het terreplein achter den muur, hoogt men alsdan op met aarde, tot boven het winterpeil, of wel men plaatst de kanons achter den muur op houten vlotten, in welk geval de vijand, zelfs na het openen der bres, achter den muur eene tweede gracht ontmoeten zal; wel te verstaan, indien men zorg draagt, dat de vlotten vernield of opgeruimd worden.

De glacisvormige traversen of ophoogingen in de grachten, zal men, bij lagen horizont, eveneens moeten behouden; in het geval men eene *manoeuvre d'eau* kan daarstellen, zullen deze ophoogingen voor den vijand des te noodlottiger worden (pag. 154).

Omtrent de toepassing dezer voorstellen, zegt de S. (pag. 133) op de tracés van reeds bestaande vestingwerken, is moeilijk in vele bijzonderheden te treden, daar dit geheel van plaatselijke omstandigheden afhangt en aan deze ondergeschikt is. Eenige algemeene aanmerkingen kunnen echter wel niet als overbodig worden beschouwd.

Zijn de inondatiën van dien aard, dat zij op een aangename peil gehouden en daarenboven door de werking met het water gedurig verlevendigd kunnen worden, en daardoor zelfs des winters bij vorst, den overgang van inondatiën, voor eenen zoogenaamden geregelden aanval, zoo niet onmogelijk, althans hoogst gevaarlijk maken, dan nog kan men bezwaarlijk aannemen, dat de werken door geene muren hoegenaamd behoeven omringd te worden, welke muren den belegerden uitsluitend tegen overrompelingen kunnen beveiligen; want zijn de inondatiën ondoorwaadbaar, dan zal de vijand des nachts, met kleine vaartuigen, ettelijke troepen kunnen overbrengen, of met vlot-batterijen, genoegzaam zonder *eenig verlies*, in weinige oogenblikken de sterkte kunnen naderen en onmiddellijk kunnen veroveren, wanneer geene middelen haar dekken, tot wier opruiming eene krachtadige werking van het artillerie-vuur noodig is. In plaats van bij ondoorwaadbare inondatiën, de muren te kunnen ontberen, zullen zij (de inondatiën) bovendien den vijand de middelen verschaffen, om zijne batterijen buiten het bereik van het kanon des belegerden, op vlotten daar te stellen, en met deze plotseling de vesting te naderen, zoodat zoodanige *ondoorwaadbare overstromingen, zelfs in geval dat de achterliggende werken gereveteerd of met geïsoleerde muren omgeven zijn, eerder na-dan voordeelig zijn*, wat men er ook van zeggen moge (pag. 136).

Is de inondatie van geringe diepte, gelijk het voordeeligste is, ten einde de nadering door middel van vaartuigen of vlotten te beletten, en het gewone transport van geschut en materieel te belemmeren, — dan is zij *doorwaadbaar* en zij zal geenen ondernemenden vijand kunnen beletten, om ter geschikter ure, dezelve te *passeren* en de werken te *veroveren* (pag. 137); en hiertegen kan niets beter aangewend worden, dan zulke middelen, tot wier vernietiging een krachtig, doch zeer moeilijk daar te stellen, artillerie-vuur gevorderd wordt, en deze middelen zijn: de *muren*.

De inondatiën waarmede men manoevreren kan, en welke men inzonderheid des nachts, op laag peil kan houden, zullen wel op eene krachtige wijze tot de verdediging medewerken, doch de achterliggende werken, moeten naar behooren tegen overrompeling beveiligd zijn, want anders zouden de belegerden verplicht zijn, tot het bewaken der gedeelten, eene verbazende

magt te gebruiken, hetgeen niet dan tot nadeel van het inderdaad bedreigde punt zoude kunnen zijn. Aan de inondatiën die afgetapt kunnen worden, schrijft de S. niet te ontkennen voordeelen toe, omdat, wanneer het water eenigen tijd heeft gestaan, de doorweekte grond, den vijand zeer hinderlijk zal zijn. Doch ook zulke fronten zal men door geïsoleerde muren van 6 à 7 el hoogte, moeten omgeven.

De S. vermeent, dat dergelijke muren, bij de reeds bestaande vestingen, gemakkelijk op de meestal breede berm, zouden te bouwen zijn; of wanneer de vestingwerken halve revetementen hebben, dat men dan deze muren van hunne zijdelingsche drukking moet ontlasten, de borstwering moet terugtrekken, de contreforten met gewelven moet vereenigen en den muur vervolgens tot de vereischte hoogte moet optrekken. Deze muren zullen dan verder met schietgaten voorzien en van boven beersgewijze moeten ingerigt zijn.

Vervolgens wijst de S. kortelijk aan, welke veranderingen aan het tracé (van oude vestingen) kan worden gegeven, ter verkrijging van meerdere ruimte in de bastions, alsmede hoedanig de retranchementen in te rigten zullen zijn, waarna insgelijks het aanbrenge van niet bestaande, of het veranderen van bestaande tenaillen, eindelijk ook het maken van gracht-traversen, aangeprezen wordt.

Voor de ravelijnen en bastions, wenscht de S. contregarden aan te brengen.

Eindelijk komt de S. nogmaals terug (pag. 164), op de voordeelen van het bepuinen en beplanten der glacis, en eindigt dit hoofdstuk en dus ook de memorie, met den maatregel aan te prijzen, om in tijd van vrede, de meeste verbeteringen, zooveel mogelijk te laten uitvoeren door militairen (timmerlieden, metselaars en aardewerkers).

Achter deze memorie is gevoegd eene plaat, welke (pag. 5) al de verdedigingsmiddelen, na het openen der loopgraven uit te voeren, aanwijst, en hoewel met de vuur- en hulplijnen den *schijn* eener te zeer zamengestelde versterkingswijze aannemende, als het ware het maximum der verdedigingswerken voorstelt; het spreekt dus van zelf, dat men ten deze, naar gelang der omstandigheden, in verband met het noodzakelijk evenwigt, tusschen de onderscheidene deelen eener vesting, eenige vereenvoudiging zal kunnen daarstellen, enz.

De uitvoerigheid van dit verslag is eene der oorzaken, waarom wij ons oordeel over de waarde of strekking van dit werk terughouden. Met het eerste gelooven wij aan het billijk verlangen van den schrijver te hebben voldaan; omtrent het laatste laten wij bij voorkeur onze lezers beslissen.

△

B I J L A G E XII,

Behoorende bij den Militairen Spectator, 7de Deel, n°. 12.

(Maand Junij, 1859.)

LAATSTE BENOEMINGEN, OVERPLAATSINGEN EN VERANDERINGEN BIJ HET LEGER.

BENOEMD:

Bij het reg. ligte drag. n°. 4: tot kornet, de 2de luit. J. M. Noltinius van Elsbroek, van het korps. Bij het 3de bat. veld-art.: tot 2de luits., de serg. F. K. H. M. van Vugt en de wachtm. tit. A. J. F. Meyl, beide van het korps. Bij het bat. vrijw. art.: tot 2de luits., de serg. tit. W. F. G. L. Boellaard, van het 1ste bat. veld-art., F. K. H. Leesberg, van het bat. en A. G. Kempers, van het 1ste bat. veld-art. Bij het 3de bat. art. nat. mil.: tot 2de luits., de serg. tit. A. E. Reuther, van het bat. Bij het 4de bat. art. nat. mil.: tot 2de luits., de serg. tit. F. J. Stieltjes, van het 1ste bat. veld-art., en de serg. tit. S. M. Hebert, van het 3de bat. art. nat. mil. Bij het 6de bat. art. nat. mil.: tot 2de luits., de serg. tit. P. Ritmeester, van het bat. Bij het bat. art. schutt.: de serg. G. N. Ninaber, van het 1ste bat. veld-art., en de serg. F. J. U. Sesseler, van het 3de bat. art. nat. mil. Bij het korps mil. intendanten: tot adjunct-intend., de adsp. J. A. Rijgerbos Onwens, en tot adsp.-intend., de wachtm. tit. H. A. Nieuwenhuisen, van het reg. lansiers.

VERPLAATSINGEN.

Bij de 17de afd. inf.: bij het depôt, de 2de luit. J. F. J. Dubois, van het 2de bat. der afd. Bij het 3de bat. veld-art.: de 2de luit. J. A. Besier, van het bat. vrijw. art.

EERVOL ONTSLAGEN.

De 2de luit. H. A. L. van Vessem, van het reg. ligte drag. n°. 4, uit de betrekking van kornet bij gemeld reg. De offic. van gez. der 3de kl. J. W. Praetorius, tijdelijk dienende in de 2de kl. bij de 9de afd. inf. De tijd. offic. van gez. der

3de kl. P. C. Meerburg, van de garn.- en hosp.-dienst te Leyden. De 1ste luit.-adj. J. H. Steneker, van de 8ste afd. inf., uit de betrekking van adj. bij het 2de bat. der 4de afd. mob. Z. H. schutt. De kol. V. J. R. Bon van Tuyl van Serooskerken, van de afd. kur. n°. 9, uit de betrekking van adj. van Z. K. H. den Prins van Oranje. De 2de luit. J. B. Brands, van de 12de afd. inf.

NON-ACTIVITEITS-TRACTEMENT VERLEEND AAN:

Den kap. H. M. C. de Haan, van het 6de bat. art. nat. mil. GEPENSIONEERD.

De gen.-maj. Bon van Boecop, Provinciale kommandant van Limburg. De kolonels op non-activiteit: J. L. Renno, W. D. Abersson, H. Camerlingh, A. P. Boellaard van Tuyl, D. L. de la Rochette. De luit.-kols. op non-activiteit G. P. Versteegh, L. Erpenbeek, J. G. Kraeker. De maj. op non-activiteit H. Tegelaar. De kap.-kwartierm. op non-activiteit A. Soodenkamp. De kaplt. op non-activiteit: D. van Gorkom, H. J. Pochet, J. Melin, J. Ulderink, H. van Valkenburg, H. P. Diehl, J. J. Stok, J. Schimpf, G. Schuring, J. C. Schlosser, J. F. Wiese- man, C. van Herff, J. Paehlig, P. Miltenburg, H. C. Clement, J. B. Meister, M. Bergers, J. Pel, N. C. Ambuli, J. C. L. Klencke, C. J. von Steinhauser, J. S. Hoeksema, G. J. Marchant. De ritms. op non-activiteit H. Heuvingh en F. Baumann. De kap. plaats-maj. op non-activiteit J. C. van Teylingen. De maj. J. J. Thompson, plaats-maj. der 1ste klasse te Crevecoeur.

OVERLEDEN.

Z. D. H. de Prins van Saxe-Weimar, 1ste luit. bij het korps mineurs en sappeurs. De maj. Frissart, plaats-maj. der 1ste kl. te Breda. De kap. Kops, van het korps rijd. art.

